

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De Techniek en de Aanwijzingen van de Belgische Probatie

Inleiding.

1. Commentaren van de Wet van 29 juni 1964, betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie hebben we in overvloed. Ze zijn voortreffelijk en van de hand van onze meest bedreven specialisten (1).

Maar waaraan we werkelijk behoefte hebben is aan een «gebruikswijze» van het uitvoerig beschreven werktuig; des te meer dat de Wet zelf, op dat gebied, niet de minste inlichting verstrekt.

Ze wordt dringender gewenst naarmate, in sommige arrondissementen van ons land, het getal van de probanten zodanig toeneemt dat de de probatie-assistenten overlast geraken. Alhoewel er geen verplichting bestaat, worden nog te veel probaties zonder voorafgaande maatschappelijke enquête of persoonlijkheidsonderzoek bevolen met het gevolg dat bepaalde gevallen te zwaar en moeilijk te behandelen vallen; maar vooral dat te veel delinkwenten onder probatie werden gesteld wanneer ze er feitelijk geen behoefte aan hadden en veeleer, voor gewone opschorting en voor gewoon uitstel in aanmerking kwamen.

Advokaten hebben het gepoogd van de probatie aan te vragen om opschorting of uitstel te bekomen, in gevallen waar ze, geleid op de heersende rechtspraak, deze maatregelen niet konden verwachten. Doorgaans werden ze afgewezen; maar, soms ook, zijn ze erin geslaagd.

Naar onze mening is de Belgische Probatie — in tegenstelling met de Britse en vooral met de Amerikaanse, waarvan de reden overwegend economisch is (2) — een speciale gerechtelijke behandeling dewelke voorbehouden moet blijven voor een beperkt aantal wel bepaalde delinkwenten.

Waarom? Dewelke? Hoe kunnen deze, praktisch, opgespoord, gekozen en behandeld worden? Ziedaar de vragen waarop wij, in deze studie, wensen te antwoorden.

I. - Belgische probatie, vreemde probaties.

2. Het gaat niet op naar vreemde probaties, namelijk de Amerikaanse of de Britse, uit te kijken, om hunne aanwijzingen in ons land, over te brengen. De opvatting zelf van de opdeproefstelling is té verschillend.

In Groot Britannië en in de Verenigde Staten is probatie een zelfstandige straf zoals boete en gevangenisstraf.

In de Belgische opvatting, is ze echter, onafscheidbaar gebonden met de opschorting en het uitstel waarop ze geënt is.

Hier is geen spraak van zelfstandige straf.

De Belgische probatie komt immers voor als een modaliteit van modaliteiten van de straf, namelijk van opschorting van de veroordeling of van uitstel van de tenuitvoerlegging van de uitgesproken straf waarvan het genot — bij gerechtelijke uitspraak — afhankelijk wordt gemaakt van de naleving, door de delinkwent, van door het gerecht opgelegde en door de delinkwent aanvaarde voorwaarden, onder gerechtelijk toezicht en met bevoegde maatschappelijke bijstand.

Alhoewel, ook in Engeland en in Amerika, meer en meer naar wetenschappelijke selectie van de delinkwenten wordt gestreefd, is een stelselmatig onderscheid tussen gelegenheids-delinkwenten en andere onmogelijk omdat voor alle delinkwenten die, na hunne veroordeling, in vrijheid worden gelaten en niet alléénlijk met boete worden gestraft, maar één regime toepasselijk is : probatie.

Op dat gebied, en voor dezelfde delinkwenten is onze wet van 29 juni 1964, veel soepeler omdat ze vier verscheidene maatregelen voorziet, namelijk :

- gewone opschorting,
- gewoon uitstel,
- probatieopshorting,
- en probatie uitstel.

De vraag is niet zozeer te kiezen tussen de respectievelijke aanwijzingen van opschorting van de veroordeling of uitstel van de tenuitvoerlegging van de uitgesproken straf, omdat, ten slotte, tussen beide maatregelen er maar een verschil van graad bestaat.

Opschorting is immers bestemd voor delinkwenten die geen of een zeer licht strafrechtelijk verleden hebben : tot één maand hoofdgevangenisstraf en voor een feit dat niet van aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of meer.

Uitstel is echter bestemd voor delinkwenten die een zwaarder verleden hebben : meer dan 6 maand hoofd-

gevangenisstraf en voor straffen die de 3 jaar hoofd-gevangenisstraf niet te boven gaan.

Noch bij gewone opschorting, noch bij gewoon uitstel wordt er een *ambulatoire behandeling* voorzien. Beide maatregelen steunen op het vermoeden dat ofwél de vrees voor de tenuitvoerlegging, bij opschorting; ofwél de vrees voor de tenuitvoerlegging van de uitgesproken straf, bij uitstel, zullen volstaan om de herhaling te vóórkomen en te beletten.

Tussen de gewone maatregelen enerzijds en de probatiemaatregelen anderzijds, bestaat er echter een verschil niet zozeer in graad dan in aard en wezen.

Alléén de *probatie*maatregel — weze het bij opschorting of bij uitstel — bevat een *actieve ambulatoire behandeling* van de delinkwent, wat, voor de *aanwijzingen* van de probatie, *beslissend* is.

Want, ten slotte, komt het erop neer te weten wie — onder de delinkwenten — aan zulke behandeling *behoefte* heeft om niet te hervallen en wie, op deze behandeling, gunstig zal reageren (3).

II. - Probatie in onze algemene criminele politiek.

3. Om de plaats van de probatie te bepalen, laat ons verwijzen naar hem die, in het buitenland, algemeen, als de leider van de Belgische school en als de denker van ons hedendaags strafrecht doorgaat: wijlen Procureur-generaal Léon Cornil:

« De rechter, schrijft hij in 1946, zal, in de Wet, ter » beschikking vinden een *arsenaal van verscheidene » straffen* aangepast aan de diverse categoriën van » delinkwenten, aan hun psycho-fysische toestand, aan » het milieu in hetwelk zij zich bevonden hebben en » dat hen in een gevaarlijke sfeer heeft geplaatst. De » rechter zal de straf individualiseren door de keus van » diegene die best de reclassering van de veroordeelde » zal bevorderen (4) ».

4. Voor de gewone *gelegenheidsdelinkwent* van wie de rechter kan verwachten dat de bedreiging met een veroordeling of met de tenuitvoerlegging van de uitgesproken strag, zal volstaan om de herhaling te vóórkomen, zijn en blijven *gewone opschorting* en *gewoon uitstel* de regel.

De *gelegenheidsdelinkwent* is diegene die zijn misdrijf heeft begaan, onder de verleiding van een gunstige omstandigheid, van een vluchtige bekoring, prikkeling of aanzetting en die — eenmaal tot bezinning gekomen — oprecht zijn misdrijf betreurt, het vast voornemen heeft van niet te hervallen en van de schadelijke gevolgen van het misdrijf, in heel de maat van het mogelijke, te herstellen; maar die vooral, *over de vereiste verstandelijke en zedelijke krachten beschikt om, bij deze voornemens, stand te houden.*

5. Maar reeds hadden, in 1936, de heer *Paul Cornil* en in 1939, 1946 de rechter *Pierre van Drooghenbroeck* naar probatie gewezen « als de noodzakelijke aanvulling van onze voorwaardelijke veroordeling » (5).

Voor wie?

Ten gunste van hen voor wie gewone opschorting en gewoon uitstel giftige geschenken blijken te zijn, voor hen « die aan bijstand, raad en leiding *nood* hebben, soms onder de bedreiging, maar niet noodzakelijk onder de fysische dwang van een vrijheidsberoving (6), namelijk *diegenen die, in hun natuurlijk milieu, onderhevig zijn aan de druk of de invloed van een blijvende oorzaak van delinkwentie, tegen dewelke zij — zonder toezicht of bevoegde hulp, met eigen krachten, niet opgewassen zijn.*

Hoe meer hun maatschappelijk contact gebrekkig

en onvoldoende is, des te meer hebben zij behoefte aan ambulatoire behandeling, zo ze *wettelijk nog mogelijk* is. De vrijheidsstraf is, voor hen, bijzonder onaangepast en traumatiserend omdat zij de wankele, soms zieke wortels die ze in hun milieu geschoten hadden afrukt; omdat zij die mensen van de maatschappij afzondert wanneer bepaald een *betere inplanting had moeten worden betracht*. Wordt het geen paradoks van na hunne invrijheidstelling, de moeilijke, zo teleurstellende maatschappelijke heraanpassing te moeten pogen, wanneer het éénmaal anders kon?

Welke zijn nu deze *blijvende oorzaken* van delinkwentie?

III. - Blijvende oorzaken van delinkwentie.

6. Er zijn — mijns inziens — *vier blijvende oorzaken* van delinkwentie waarvan *twee* van *maatschappelijke aard* zijn en *twee* in de *persoon zelf van de delinkwent* wortelen.

Onder de eerste soort, kan men de *maatschappelijke gevallen* en de *conflictgevallen* vermelden; onder de tweede, de *medische* en *caracteriële* gevallen.

7. In *maatschappelijke gevallen* is de blijvende oorzaak van het delictueel gedrag, een *toestand van affectieve nood en van sociale ontreddering* dewelke zijn oorsprong vindt: hetzij:

- in het *gebrek* aan natuurlijk milieu (weeskinderen, verlaten kinderen),
- in de *ontbinding* van dit milieu,
- in de *verstoting* uit dit milieu,
- in de *affectieve tekortkoming* van dit milieu
- of nog in de *bedorvenheid* van het milieu of van een bepaald lid van het milieu.

De *waarde* van een milieu kan bezwaarlijk aan de uitwendige deftigheid, aan de welstand of aan de weelde gemeten worden. De enige toetssteen is zijn *affectieve hechtheid*.

Elk lid van de familie moet voelen en beleven dat het als volwaardig lid van de familie aanvaard en bemind wordt; dat het wel aan de familietucht onderworpen is; maar dan ook steeds, in alle omstandigheden, op begrip en bijstand rekenen mag.

Alle deskundigen van het milieu of van de menselijke gedraging hebben kunnen nagaan welke positieve, opbouwende invloed deze securisante belevenis op de vorming van de persoonlijkheid heeft en hoe haar gebrek dikwijls als de oorzaak van delinkwentie en zelfs van karakteriële afwijkingen voorkomt.

Op dat gebied, kan schijn niet bedriegen. Beleefde onverschilligheid zal nooit in de plaats van hechte liefde kunnen gelden. Alhoewel de krotwoning en de promiscuiteit die er heerst, met reden, als poelen van delinkwentie van het onderproletariaat staan aangeschreven (7), toch blijven de ontbinding en de affectieve dorheid van de familiale cel, in alle klassen van de bevolking, de heersende oorzaken van maatschappelijke gevallen.

8. In *conflictgevallen* komt niet zozeer de houding van het milieu tegenover de delinkwent als de oorzaak van zijn delictueel gedrag vóór; als wél de *opstand van het subject tegen dat milieu* dat hij als hinderend of remmend voor de ontwikkeling of voor het evenwicht van de eigen persoonlijkheid aanvoelt of waarvan hij het gezag, de tucht of de geest niet langer aanvaardt.

De hoedanigheid van het milieu blijft onveranderd. Ze kan zelfs uitstekend zijn. Maar het subject kan of wil het niet meer dulden. In deze opstandige toestand bedrijven jongelui allerlei misdrijven die ze later —

eenmaal tot bezinning gekomen — «*stommititeiten*» zullen noemen; maar die toch zeer zwaar op hun toekomst kunnen wegen. Zolang het conflict duurt, is het subject tot alles bekwaam. Het zal vluchten, drinken, stelen en zich aan allerlei gewelddaden en baldadigheden overleveren. Maar het zal ook vlug bedaren, zo een *affectieve stabilisatie* intreedt.

Conflicten rijzen op, niet alléén tussen ouders enerzijds en jongelingen of jonge meisjes anderzijds maar ook nog tussen onrijpe echtgenoten, te jong gehuwd, tussen verloofden, tussen geliefden.

Er zijn twee oplossingen:

1. *verzoening* met het natuurlijk milieu;
2. *schepping en aanvaarding* van een *nieuw affectief centrum*.

In beide gevallen, doch vooral in het eerste, is de bedarende en begrijpende tussenkomst van een *derde* die de toestand kent en als tussenpersoon kan optreden ten zeerste gewenst. Hoeveel conflicten berusten niet op misverstand en worden niet verergerd door valse hoogmoed, koppigheid en door het feit dat geen van de partijen de eerste stap wil zetten?

9. Maatschappelijke gevallen en conflictgevallen zijn, bij uitstek *probatiegevallen*. Zolang ze niet tot medische of karakteriële verwickelingen aanleiding hebben gegeven kunnen ze door *probatieassistenten alléén*, gevolgd en behandeld worden. Deze zijn immers *deskundigen van het milieu*.

Waar en telkens ze als mogelijk voorkomt, ligt de oplossing in de *verbetering* en de *aanpassing* van het natuurlijk milieu; soms nog in de *verzoening* van het subject met dit milieu.

Maar, in vele gevallen, blijkt deze oplossing onmogelijk, hetzij omdat het milieu niet deugt, hetzij omdat alle affectieve banden onherstelbaar gebroken zijn en dan staan de Probatiecommissie en de assistent vóór het netelig vraagstuk van, op staande voet, een geldig *vervangingsmilieu* te vinden.

Bepaalde probanten worden werkelijk op straat gejaagd, al hebben ze ook ergens bij grootouders of bij oudere gehuwde broeders of zusters, onderdak gevonden. Zelfs als de probant werkt, blijven de problemen van de weekeinden en van de vrije tijd onopgelost. Men heeft schoon — als probatievoorwaarde — de toegang tot drank- of dansgelegenheden te verbieden, de mens blijft een maatschappelijk wezen en zoekt omgang met mensen van zijn leeftijd, jong, rijp of oud. Nooit kan er een aanwijzing bestaan om een menselijk wezen te doemen alléén en doelloos op straat te slenteren. zo het een jongeling of een meisje is, zullen ze onvermijdelijk, uit loutere eenzaamheid, frustratie en verveling, een van die *jeugdbenden* vervoegen die de plaag van onze moderne samenleving geworden zijn.

In Groot-Brittannië, kan de rechter jeugddelinkwenten, voor een tijdstip tot één jaar niet mag overtreffen, tot verblijf in een «*probation hostel*» of in een «*probation home*» verplichten.

Hostels zijn bestemd voor jongelingen die buitenhuis werkzaam zijn en homes voor meisjes die binnenhuis werken. Hostels & homes worden op staatskosten geopend en onderhouden, onder beheer en leiding van een probation officer (8). Op dat gebied, zijn we, in ons land, *nergens*.

Voor «*eenzamen*» moet er, alhier en elders, plaats worden gevonden in jeugdbewegingen, sportkringen en allerlei ontspanningsgezelschappen. De openbare mening moet hier nog wakker geschud en gewonnen worden; wat ze, tot dusver, bepaald niet is.

10. In *medische gevallen* wordt de blijvende oorzaak

van delinkwentie door *medische diagnose* vastgesteld en de behandeling behoort tot de *medische therapie*.

Ambulatoire therapie moet hier formeel door de *geneesheer-specialist* vóórgeschreven zijn en door hem en onder zijne verantwoordelijkheid geleid worden.

Nagenoeg een *derde* van de Belgische probaties, werden in medische gevallen bevolen.

Enkele van deze gevallen zijn wél getypeerd en hun behandeling wordt meer en meer, minstens in de grote steden, in maatschappelijk verband ingericht.

Als medische gevallen, kunnen we noemen:

1. *Abnormalen*:

a) *Zware psychopathen* of *debielen* wier misdrijven te licht zijn opdat de Strafrechtsmachten de Wet tot bescherming van de Maatschappij tegen Abnormalen, zouden toepassen.

b) *Lichte psychopathen* of *debielen*, wier strafrechtelijke aansprakelijkheid wel niet als uitgeschakeld, maar toch als *verminderd* voorkomt, b.v. lijders aan vallende ziekte.

2. *Geïntoxikeerden*:

- a) *Alkoholiekers*,
- b) *Toxicomanen*.

3. *Bepaalde zedendelinkwenten*:

- a) *Exhibitionnisten*,
- b) *Enkel sexueel geperverteerden*.

11. In *karakterieële* gevallen komen *karakterieële* en *affectieve onrijpheid* of *meer getypeerde karakterieële afwijkingen* als blijvende oorzaak van de delinkwentie voor.

a) Er zijn mensen die — welke ook de oorzaak weze — *nooit de karakterieële rijpheid, het volwassen verantwoordelijkheidsbewustzijn bereiken*, die — hun leven lang — *bedorven, ondeugende kinderen* blijven, die van de anderen onbeschaamd alles eisen en zelf onbekwaam zijn van, al zij het maar iets, in ruil te geven. Lastige kinderen, ontrouwe echtgenoten, zeer bedenkelijke ouders buiten ze — hun leven lang — de liefde uit van al wie het ongelijk en het ongeluk heeft van hen te beminnen. Ze blijven willoze, onstandvastige en luie genieters omdat ze geen «*karakter*» hebben. Hecht maatschappelijk of affectief contact hebben ze niet en kunnen ze niet hebben.

Onder de delinkwenten vindt men er zulke bij tientallen. Enkele zijn *debielen*, doch niet allen.

De *prognose* is niet opbeurend. Nooit zal een probatiemaatregel er helden of zelfs gangbare burgers van maken. En nochtans is probatie voor hen noodzakelijk omdat ze het enig middel is om de dreigende *gewoontedelinkwentie* te vóórkomen. Noch de bedreiging met gevangenisstraf, noch de gevangenisstraf zelf vermogen het van deze willozen, waarop men geen vat heeft, een *minimale levenstucht* op te leggen. Nooit zal men ze kunnen betrouwen. Zoals de kinderen die ze gebleven zijn zullen zij steeds behoefte hebben aan *toezicht* en *strenge tucht*.

b) Andere karakterieële gevallen zijn nog *sterker getypeerd* en — naar mijn bescheiden mening en onderzanding — *onverbeterlijk*.

Ze kunnen enkel geremd en ingetoomd worden met het bescheiden doel hen *minder schadelijk* te maken.

Lange beschrijvingen zijn hier volkomen overbodig, voor al wie van de correctionele rechtspraak enigszins ondervinding heeft.

Men kan, als voorbeelden noemen:

— de *oplichter*,

- de kleptomaan,
- de gauwdief,
- de ganster, de inbreker,
- de woestaard,
- de speler,
- de prostituee en haar complement,
- de souteneur.

12. Zowel voor de diagnose als voor de behandeling van medische en karakteriële gevallen zijn de probatie-assistenten *niet* opgewassen. Maar ze kunnen wél, naar aanleiding en hun maatschappelijke enquête, zulke gevallen opsporen en, als besluit van hun verslag zelf het persoonlijkheidsonderzoek door een gespecialiseerd geneesheer of psycholoog vóórstellen.

Dat *persoonlijkheidsonderzoek* heeft met het psychiatrisch onderzoek naar de strafrechtelijke aansprakelijkheid dat voor de toepassing van de Wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen vereist wordt, *niets gemeens*. Het gaat hier om de diagnose van medische aandoeningen en om de vaststelling van karakteriële gebreken die als blijvende oorzaken van delictueel gedrag kunnen werken, tevens ook om het voorschrift van de gepaste behandeling die deze oorzaken uit de weg zal ruimen of minder schadelijk zal maken.

Al kan de probatieassistent — in medische en karakteriële gevallen — de *leidende* rol niet waarnemen, toch blijft zijn medewerking *zeer gewenst* voor de kennis van het milieu en voor de *aanpassing* van dat milieu aan de noodwendigheden van de therapie.

13. In wél getypeerde medische gevallen — zoals b.v. in gevallen van alcoholische ziekte — wordt de opsporing en de verpleging in *Medico-sociale Centra voor Alcoholiekers* zodanig ingericht dat onderzoek en behandeling rechtstreeks aan een geneesheer van het Centrum kunnen worden opgedragen. In vele steden, kunnen gespecialiseerde bewegingen of groepen de onontbeerlijke, langdurige postcure volgen ⁽⁹⁾.

Voor alwie in de correctionele praxis betrokken is, wordt het klaar dat de Wet van 29 juni 1964, eindelijk, een gerechtelijk kader ter hand stelt om alcoholiekers doelmatig te verzorgen. Wat kon het immers baten van herhaaldelijk politieboeten uit te spreken tegen mensen die aan de drank verslaafd zijn, zo men hen van hun kwellende behoefte niet poogt te bevrijden?

Het *strafregister van de alcoholieker* is kenschetsend. Benevens herhaalde veroordelingen wegens openbare dronkenschap en voor dronkenschap aan het stuur, vindt men er ook talrijke straffen voor daarmee samenhangende misdrijven; altijd dezelfde: vrijwillige slagen, smaad en opstand tegen de politie; braak van afsluitingen, schending van woonplaats en soms ook exhibitionnisme. Want in de alcoholische crisis, begeven al de remmen en de mens komt uit, zoals hij werkelijk is.

Is het niet verbijsterend dat delinkwenten, bij herhaling, voor dronkenschap aan het stuur of voor alcoholische intoxicatie veroordeeld worden, zonder dat men er ooit aan gedacht heeft ze aan een *gedwongen desintoxicatiebehandeling* te onderwerpen? De vaste vrijheidstraf en de duur van het stuurverbod worden steeds maar opgedreven. Maar tevergeefs, zolang de oorzaak die deze mensen gevaarlijk maakt niet, in hen, aangevochten wordt.

De behandeling vereist:

a) een *desintoxicatiebehandeling* in een gesloten of in een bijzonder beschermd milieu. Waarom zou men daartoe de duur van het vóórarrest of van de vaste vrijheidstraf niet benutten, wanneer ze toch door de rechtspraak regelmatig worden toegepast?

b) een *zo lang mogelijke postcure* welke medisch en maatschappelijk gevolgd en beschermd moet worden. Kan deze praktisch niet worden ingesteld onder de vorm van probatieuitstel van 5 jaar, voor een deel van de hoofdgevangenisstraf en onder de voorwaarden van regelmatig bezoek aan het Medisch sociaal Centrum voor Alcoholiekers en aan de groepering voor postcure ⁽¹⁰⁾.

Is er heilzamer straf dan diegene die de verlossing brengt en die het bestendig potentieel gevaar van de alcoholieker aan het stuur van onze banen verdrijft?

Exhibitionnisme is, in onze moderne samenleving, ook een zeer verspreide maatschappelijke plaag. Zijn behandeling is ook van medische aard. Is het dan niet mogelijk van, minstens in de grote steden, Medisch sociale Centra voor exhibitionnisten in te richten, nagenoeg op hetzelfde plan als voor de alcoholiekers.

14. De andere medische gevallen: toxicomanen, psychopathen, debielen, sexueel geperverteerden en alle karakteriële gevallen zijn bedenkelijk en lastig, al ware het maar omdat deze delinkwenten onstandvastig en wispelturig zijn. Ze zijn terzelfdertijd, zeer afhankelijk en veeleisend. Bij hen, staat alles steeds op het spel.

Met één van zulke gevallen kan de probatieassistent meer last hebben dan met tien andere. En nochtans, verzekert men ons dat, voor hen, ambulatoire behandeling, de gepaste is.

Daarom heeft men voorgesteld van — in deze moeilijke gevallen — en het onderzoek en de behandeling aan een *medische ploeg* op te dragen, die als volgt zou worden samengesteld:

- 1) - een *geneesheer psychiater, psycholoog of anthropoloog*, als verantwoordelijke, leidende figuur.
- 2) - een *psycholoog opvoeder* die, bij opdracht van de leidende geneesheer, speciale onderzoeken zou uitvoeren en periodisch de psychotherapie zou toepassen.
- 3) - de *probatieassistent* als deskundige van het milieu en om de medewerking van het milieu met de ingestelde therapie te winnen.

De verdeling van de opdrachten tussen verscheidene bevoegde personen, maar onder één leiding is bekoorlijk. Maar, wie zal de kosten dragen? De probant indien hij vermogend is. Maar wat moet er gebeuren indien hij het niet is?

Op technisch en op deontologisch gebied, blijft de vraag nog steeds onopgelost te weten of *diezelfde geneesheer* met het onderzoek en met de behandeling kan worden gelast. Deze vraag kan ook worden gesteld, wat de probatieassistent betreft. Er zijn bezwaren. Maar zo het, in het onderzoek of tijdens de enquête genomen contact bepaald goed is, waarom zou men systematisch veranderen, op gevaar af een min goed contact te bekomen en kostbare tijd voor de therapie te verspillen? Gezond opportunisme komt hier als de beste regel vóór.

15. Niettemin, zijn we van mening, dat de rechter, voor probatiemaatregelen, psychopathische en karakteriële gevallen *noch zoeken, noch kiezen* moet.

Wél kan hij het *wel overwogen* risico van zulke gevallen *aanvaarden*; maar op drie voorwaarden:

- 1) - dat de verantwoordelijke geneesheer de candidaat probant als *niet gevaarlijk* erkenne,
- 2) - dat hij stellig de *ambulatoire behandeling aanbevele*,
- 3) - dat zijn *prognose bepaald gunstig* zij.

Maar zo één van deze voorwaarden niet vervuld wordt en ook wanneer de prognose *dubieus* is, zal de rechter beslist de probatie *weigeren*.

Daarom zal de rechter, wisselijk, in zijne opdracht

aan de geneesheer deskundige van de persoonlijkheid, uitdrukkelijk de drie vragen stellen.

In het raam van de algemene criminele politiek komen hierbij nog twee bedenkingen te pas:

de eerste dat de medische en karakteriële gevallen een aanzienlijker procent van *misdadigers* leveren dan welke andere klas of categorie van de bevolking. Daarom is het wel verantwoord ze, zo vroeg mogelijk, op te sporen en te volgen, met de bedoeling ze onschadelijk te maken, wat bij probatie, onder medisch toezicht en onder medische behandeling wel, in zekere mate, kan bereikt worden.

de tweede dat in vreemde landen ook *misdadigers*, door criminele rechtsmachten, op de proef gesteld worden; met uitzondering, in Groot-Brittannië, van moordenaars en landverraders.

De Belgische probatie moet niet te voortvarend, maar ook niet te bedeesd opgevat worden. Mijns inziens, valt bedeesdheid meer dan voortvarendheid te vrezen omdat de Wet in hare artikels 3 en 8 dusdanig de voorwaarden van de opschorting en van het uitstel heeft beperkt, dat de gevaren van gewaagde probatie praktisch uitgeschakeld zijn.

16. Onze beschrijving van de blijvende oorzaken van het delictueel gedrag is niet, in het minst, bedoeld om kunstmatige klassen of categorieën van delinkwenten te scheppen waarvan de grenzen overigens, als onduidelijk en als onduidelijk voorkomen; maar veeleer om de inhoud van het begrip aanschouwelijk vóór te stellen.

Ieder geval is immers *individueel* en moet als dusdanig door de experten van het milieu en van de persoonlijkheid, worden beschouwd en ontleed. Elke *onverantwoorde veralgemening* is hier uit den boze.

Verder ligt het vóór de hand dat naarmate de maatschappelijke enquête en vooral het persoonlijkheids-onderzoek verder en dieper gedreven worden, de delinkwent gemakkelijk van de ene in de andere beweerde categorie kan schuiven. Een conflictgeval kan namelijk bij nader onderzoek, wel een medisch of karakterieel geval blijken te zijn. En, overigens, wie kan er de grens tussen een medisch en een karakterieel geval nauwkeurig bepalen?

17. Deze beschrijving van de blijvende oorzaken van het delictueel gedrag kunnen wij besluiten met een criminologische bepaling van de probatie, namelijk: « een gerechtelijk gelaste en gehandhaafde ambulatoire behandeling van de delinkwent bedoeld als medisch verantwoorde, maatschappelijk gesteunde, actieve en individuele reclassering.

Al de woorden van deze bepaling hebben hun waarde: *gerechtelijk gelast*: door het arrest of door het vonnis die probatie opschorting of probatieuitstel bevelen, *gerechtelijk gehandhaafd*: door de Probatiecommissie,

ambulatoire behandeling: in het natuurlijk milieu, doch verbeterd en aangepast of, bij gebrek, in een kunstmatig milieu,

medisch verantwoord: door het persoonlijkheids-onderzoek en door de medische voogdij in medische en karakteriële gevallen,

maatschappelijk gesteund: door de probatie-assistent wiens opdracht luidt: « to advise, to assist and to be friend » (raad te geven, bij te staan en vriend te zijn),

actieve: in tegenstelling met gewone opschorting en uitstel, waarbij geen behandeling wordt toegepast,

individueel: omdat de persoonlijke factoren, de persoonlijke toestemming en medewerking van de probant, door de rechter, bij het stellen van de probatievoorwaarden, en door de Commissie, in het toezicht van hunne vervulling, in overweging genomen worden;

reclassering: het doel is de resocialisatie van de delinkwent als een waardig of minstens onschadelijk lid van de maatschappij.

18. Het is dus met reden dat wij de probatie beschreven hebben als een speciale gerechtelijke behandeling waarvan de aanwijzingen stipt en beperkt zijn en die voorbehouden moet blijven aan het minder aantal delinkwenten die er werkelijk *nood* of *behoefte* aan hebben.

Probatie kan wel, zonder maatschappelijke enquête of zonder persoonlijkheidsonderzoek gelast worden; maar alsdan, blijft ze wetenschappelijk onverantwoord en heeft ze geen ander grond dan het goedvinden van de rechter. Het blijft bij een blinde weddenschap op het verder goed gedrag van de probant en bij een beroep op de improvisatie van de probatieassistent, zonder zelfs te weten of deze probant aan probatie behoefte heeft en of hij ermede geholpen zal worden.

Het behoort tot het wezen van onze probatie dat de criminologie de gerechtelijke oplossing dicteert. Het is dus steeds een *missing* van probatie zonder wetenschappelijke verantwoording te gelasten; maar het wordt een *fout* gelet op de schaarsheid van ons probatiepersoneel.

De rechter mag, de rechter kan het gevaar niet lopen van zonder enig nut, noch voor hem, noch voor de maatschappij, een gelegenheidsdelinkwent onder probatie te stellen en tevens ook niet van ze te weigeren aan iemand die ze broodnodig heeft.

IV - De etappes van de individuele berechting.

19. Er zijn vier etappes van de individuele berechting die tot verantwoorde probatie kan leiden:

- 1) de *opsporing* van delinkwenten die, in hun gewoon milieu, aan een blijvende oorzaak van delictueel gedrag onderhevig zijn;
- 2) de *wetenschappelijke vaststelling* van deze oorzaak en de bepaling van de *behandeling*;
- 3) het *individueel correctioneel debat*;
- 4) het *individueel correctioneel vonnis*.

1. De opsporing.

25. In ons probatiestelsel, berust de plicht van bij zijn cliënt, een blijvende oorzaak van delinkwentie op te sporen hoofdzakelijk op de *advocaat van de verdediging* en, in bijkomende orde, op de onderzoeksmagistraten en de vonnis-gerechten, zo de verdediging in gebreke is gebleven van een dusdanige oorzaak te ontdekken.

De individuele berechting wordt ingeleid door een zeer belangrijke procedure: « de vraag naar de maatschappelijke enquête nopens de gedragingen en het milieu van de verdachte ».

De Wet van 29 juni 1964 voorziet, in haar artikel 2, dat deze enquête ingesteld wordt: « op verzoek van de verdachte of met zijn instemming ».

Doorgaans, heeft de verdachte nooit van probatie horen spreken. Hij weet evenmin wanneer hij op probatie aanspraak kan maken en wat hij moet doen om ze te bekomen. Maar in zijn raadsman heeft hij betrouwen en hij zal berusten in alles wat deze hem aanraadt. Dat is de praktische, psychologische werkelijkheid.

Het blijkt aldus dat in feite, de verdediger de beslissing zal moeten nemen om, namens zijn cliënt, bij de onderzoeksmagistraat, de vraag naar de maatschappelijke enquête in te leiden of om, daartoe, een verzoekschrift neer te leggen.

Maar daarom moet hij eerst zelf de *overtuiging* heb-

ben opgedaan dat zijn cliënt wel aan een blijvende oorzaak van delinkwentie onderworpen is en daartoe alle beschikbare bronnen van informatie hebben geraadpleegd namelijk :

— *de persoonlijke observatie van de verdachte*; zijn verhaal van de strafbare feiten en van hunne omstandigheden; zijne voorstelling van de eigen persoonlijkheid en van het milieu,

— *alle inlichtingen betreffende de verdachte en zijn milieu welke naastverwanten en vrienden kunnen verstreken*,

— *het dossier met objectieve gegevens nopens de feiten, hun strafrechtelijke bepaling, hun omstandigheden, hunne herhaling, en de tijdsperiode waarin ze bedreven werden; maar vooral het strafregister waaruit moet blijken of de betichte de voorwaarden van de opschorting of van het uitstel vervult.*

21. Zo dat onderzoek van de raadsman van de verdediging *bevestigend* is of zo hij, minstens, aan de hand van feitelijke gegevens, *vermoedt* dat zijn cliënt geen gelegenheidsdelinkwent is *moet* hij hem aanraden de enquête te vragen en daartoe de nodige voetstappen aanwenden.

Maar, tevens, neemt hij, tegenover zijn cliënt, drie verplichtingen op : die voor het slagen van de probatiemaatregel van het grootste belang zijn :

1) - *vóórlichting* betreffende de enquête, haar toedracht en haar doel; betreffende de rol en de opdracht van de probatieassistent die met de enquête zal worden gelast;

2) - *psychologische vóórbereiding* tot medewerking bij de maatschappelijke enquête en bij de probatiemaatregel. De raadsman zal zijn cliënt aansporen om het vertrouwen dat hij in hem stelt op de probatieassistent over te dragen. In de Belgische opvatting is deze geen politie- of gerechtelijk ambtenaar; maar een maatschappelijk helper;

3) - *inschakeling in de individuele rechtspleging*. De vraag tot maatschappelijke enquête bepaalt de houding van de betichte tegenover het gerecht en tegenover zijn eigen proces. Wanneer hij oprecht medewerkt, kan hij het beste bekomen. Probation kan hem worden vóórgesteld als : « *de beholpen en gecontroleerde vervulling van de dagelijkse plicht* ».

22. Wanneer en onder welke vorm moet de raadsman van de betichte deze's vraag, tot maatschappelijke enquête, aan de onderzoeksmagistraat vóórleggen ?

Het antwoord luidt : *zohaast hij kennis van het dossier heeft kunnen nemen en onder de vorm die de meest gepaste blijkt om de enquête te bekomen.*

Het is fout te wachten totdat de zaak verzonden wordt; omdat daarbij veel kostbare tijd verloren gaat.

Zo de onderzoeksmagistraat bereid is om de maatschappelijke enquête dadelijk te gelasten dan is het wel onnodig van daartoe een *verzoekschrift* neer te leggen. Gebeurlijk, zal hij een persoonlijkheidsonderzoek of beter gezegd een onderzoek naar het milieu door de *plaatselijke politie* laten instellen, op de zeer degelijke formulieren die door de Parketten werden bezorgd. Het proces-verbaal, van dat onderzoek kan kostbare feitelijke elementen aan de dag brengen. De raadsman van de verdediging zal enkel een verzoekschrift indienen wanneer de onderzoeksmagistraat de enquête weigert en dat hij voornemens is deze van de onderzoeks- of van de vonnisgerechten te bekomen. Het verzoekschrift wordt immers bij de bundel gevoegd en levert het bewijs dat de enquête reeds in het begin van het onderzoek was aangevraagd.

23. Wanneer de verdachte geen raadsman heeft gekozen, of hem niet tijdig geraadpleegd heeft; wanneer de raadsman de enquête of het persoonlijkheidsonderzoek niet heeft aangevraagd en er, nochtans, voldoende redenen bestaan om deze onderzoeksmaatregelen te gelasten, *kunnen de onderzoeksmagistraten, de onderzoeks- en vonnisgerechten deze van amtswege, met toestemming van de verdachte, bevelen.*

Maar, tot dusver, is deze *uitzondering de regel*. In meest alle zaken waar enquêtes en persoonlijkheidsonderzoeken uitgevoerd werden, zijn ze door de *vonnisgerechten, ter zitting, gelast, wat aanzienlijke vertraging, voor gevolg heeft en de behandeling gevaarlijk uitstelt.*

Maar zo de raadslieden van de verdachten de opsporing van hen die in hun dagelijks midden onder de invloed van een blijvende oorzaak van delictueel gedrag leven, plichtbewust opvatten, indien zij tijdig en in de gepaste vorm, de enquête of het persoonlijkheidsonderzoek vorderen, zullen er onder hen steeds minder aan de individuele proceduur en aan de probatiemaatregel waaraan zij behoefte hebben ontsnappen, welke ook de rechtsmacht of de Kamer weze, waarvóór zij verzonden worden.

2. *De wetenschappelijke Vaststelling van de blijvende Oorzaak en het Voorschrift van de Behandeling.*

24. De *opdracht* van de deskundigen van het milieu en van de delinkwente persoonlijkheid bestaat erin de blijvende oorzaken van delictueel gedrag *aan het licht te brengen en te bepalen* en tevens van de gepaste *behandeling* voor te stellen om deze oorzaken *weg te ruimen of onschadelijk te maken.*

Het is vanzelfsprekend dat wanneer de aangestelde deskundige en vooral de probatieassistent vaststellen of ernstig vermoeden dat een andere *diepere* oorzaak van delinkwentie voorhanden is, dan deze die men, op het eerste zicht, kon waarnemen, zij als plicht hebben van op de noodzakelijkheid van verder onderzoek te wijzen.

Dat is namelijk het geval wanneer bij het onderzoek van maatschappelijke of conflictgevallen, medische of karakteriële oorzaken of verwickelingen opgespoord worden.

Een geneesheer psychiater of anthropoloog kan op de noodzakelijkheid of op het nut van bepaalde psychologische onderzoeken of testen wijzen of zelfs, in moeilijke karakteriële gevallen, voorstellen van aan een *psycholoog-opvoeder*, de dagelijkse leiding van de behandeling toe te vertrouwen.

Hier is het niet de plaats om over de *techniek* van deze onderzoeken en verslagen te handelen. Dit is immers een onderwerp voor criminologen. Maar het is wel onze bedoeling na te gaan hoe de verslagen van de maatschappelijke enquête en van het persoonlijkheidsonderzoek, door de juristen en bepaald door de rechter, begrepen en benuttigd moeten worden.

Het praktisch vraagstuk is immers van, na tegensprekelijk debat, het advies, de aanwijzingen en de behandeling welke de deskundigen van het milieu en van de persoonlijkheid naar vóór brengen, in *een gerechtelijke beslissing* en namelijk in *probatievoorwaarden* om te zetten en te vertolken.

3. *Het individueel correctioneel Debat en de Probatievoorwaarden.*

25. Het strafrecht enerzijds, de psychologie en de sociologie anderzijds hebben ieder hun eigen methodes, hun eigen taal, hun eigen woordenschat. Maar hier

hebben ze hetzelfde onderwerp en hetzelfde doel. Het gaat om het lot en om de toekomst van hetzelfde menselijk wezen, van dezelfde persoon. Er staat maar één weg open: *begrip en nauwe samenwerking*.

De magistraat van het openbaar ministerie, de verdediger en de rechter zelf moeten wel bewust zijn van het feit dat ze allen op de besluiten van de deskundige verslagen, zullen moeten vorderen, pleiten en vonnissen, dat ze deze verslagen dus *kritisch* moeten leren lezen en bestuderen.

Op enkele uitzonderingen na, is de Belgische correctionele rechter nog niet ten volle bewust van het feit dat hij — minstens bij individuele rechtspraak — niet langer een misdrijf, maar een mens berecht die hij — naar de eis van de wet — *persoonlijk* in zijn eigen proces moet betrekken om zijn *persoonlijke medewerking* tot de behandeling en tot de reclassering te winnen.

Men zoekt naar een *stijl* van het individueel correctioneel proces, maar men heeft deze stijl, tot dusver, in België *niet gevonden*.

Het voorbeeld van de Britse probatie is alhier onbruikbaar. In Engeland is het de rechter die de probant, na hem behoorlijk te hebben aangemaand, aan de probation officer toevertrouwt. Er is geen openbaar ministerie en het is niet denkbaar dat de verdediging een *maatschappelijke afmeting* kan hebben.

Maar hier blijft het bij een tegensprekelijk debat waar beurtelings, de substituut naar de eisen van de *openbare orde* en van de *openbare veiligheid* zal vorderen; de verdediger, de *nood* van zijn cliënt aan bijstand en toezicht zal bepleiten en de rechter door zijn vonnis zal beslechten.

De moeilijkheid blijft de betichte, in zijn eigen proces, te betrekken.

26. In de Franse probatiewet, worden de probatievoorwaarden *beperkend* opgesomd. De Belgische correctionele rechter, kan echter, zoals de Britse en de Amerikaanse, alle probatievoorwaarden opleggen die hem als *gepast* en *doelmatig* voorkomen.

Er zijn *algemene* en *bijzondere* probatievoorwaarden:

De algemene voorwaarden worden ook *grondvoorwaarden* genoemd omdat elk probatiemaatregel deze voorwaarden impliceert.

Ze kunnen tot *drie* worden herleid, alhoewel de derde op haar beurt, drie ondervoorwaarden insluit:

1. - *Algemeen goed gedrag*,
2. - *Vast werk*,
3. - *Aanvaarding van de hulp en van het toezicht van de probatieassistent*.

Hetgeen insluit:

- a) *geen woonstverandering zonder toestemming*,
- b) *regelmatig contact*,
- c) *aanvaarding van huisbezoeken*.

Alhoewel deze algemene voorwaarden, bij elke probatiemaatregel, vermoed worden omdat ze tot het «*wezen*» van de instelling behoren, toch is het, van *opvoedkundig standpunt* uit, veel beter ze *uitdrukkelijk te stellen*; voor zoveel ze niet als *ongepast* vóórkomen.

Het *toezicht* op het naleven van deze algemene voorwaarden levert geen moeilijkheden op en, in enkele gevallen komen andere, *bijzondere voorwaarden* als *overbodig* voor. De algemene voorwaarden kunnen *volstaan*.

Het valt op dat al de algemene voorwaarden *gebiedend* zijn.

27. Benevens de algemene kan men nog *bijzondere*

voorwaarden opleggen, dewelke oordeelkundig bedoeld worden om bepaalde oorzaken van delictueel gedrag weg te ruimen, te bekampen of onschadelijk te maken.

Daarom moeten ze bepaalde *hoedanigheden* verenigen; namelijk:

1. *Nuttig* zijn en dus *streng*. On-verantwoorde, overbodige voorwaarden moeten medogenloos verworpen worden;

2. *Mogelijk* en *menselijk*. Is het wel noodzakelijk het bezoek van alle drankgelegenheden te verbieden wanneer het volstaat van de toegang te ontzeggen aan diegene die voor minderjarigen verboden zijn;

3. *Wel omschreven*; onduidelijke voorwaarden worden te gemakkelijk verwaarloosd;

4. *Niet te tabrijk*, vooral wanneer ze *verbiedend* zijn om bij de probant de indruk niet te verwekken dat hij in een karkan gekneld wordt (11).

Wanneer de Rechter de *levensstijl* van de probant wenst te veranderen zal hij overigens, de *gebiedende* boven de *verbiedende* voorwaarden kiezen.

Zo aan een probant, een bepaald *werk*, bepaalde *studies* en vooral een bepaald *gebruik van zijne vrije tijd* worden opgelegd kan het overbodig worden hem nog de omgang met bepaalde personen of de toegang van bepaalde plaatsen of vermaakgelegenheden te verbieden.

De *vrije tijd* is voor alle probatie commissies en voor alle probatieassistenten een bedenkelijk vraagstuk. Daarom is het zo belangrijk in jeugdbewegingen, sportclubs en in alle gelegenheden van gezond vermaak, plaats voor probanten, van alle leeftijd te vinden. Waaran ze meest behoefte hebben is vrije ongedwongen *omgang* met andere mensen die hen aanvaarden. Daarom zijn begrip en positieve steun van de openbare mening voor het probatiewerk niet alléén kostbaar, maar onontbeerlijk.

28. Wel kan de Probatiecommissie «*de bij de rechterlijke beslissing gestelde voorwaarden geheel of ten dele opschorten, nader omschrijven of aanpassen aan de omstandigheden; zonder ze evenwel te mogen verscherpen*» (art. 12 S 1).

Maar dit doet ze niet te vroeg en niet zonder afdoende redenen uit vrees van, in de mening van de probant, het gezag van de rechterlijke beslissing en mede van het gerecht, te slopen.

De vonnisgerechten moeten alles in het werk stellen om geen voorwaarden in het blinde, zonder vóórlichting noch overweging, op te leggen om de Commissie niet te dwingen van onmiddellijk de voorwaarden te veranderen of aan te passen.

Men stelle geen man op de proef, mits de enige voorwaarde: dat hij zijne echtgenote niet meer slaat; wanneer het blijkt dat deze, naar aanleiding van de feiten, het echtelijk dak verlaten heeft; men stelle geen man — al weze hij een exhibitonist — op probatie, onder de enige voorwaarde: «*van geen publieke waterplaatsen te bezoeken*».

Het bewust aanvaarden van de probatievoorwaarden heeft, bij toepassing van de Wet van 29 juni 1964, voor de betichte, een niet te onderschatten *psychologische betekenis*. Daar culmineert voor hem de individuele proceduur omdat de Rechter hem alsdan, door zijn aanvaarding, over zijn eigen lot laat beslissen.

Daarom moet de Rechter, in elk geval, de voorwaarden, vóór de uitspraak, *mededelen* en hem opzichtig de *gelegenheid gunnen* om ze *vrijelijk met zijn verdediger te bespreken* opdat zijn aanvaarding hem wel als bewust en niet als opgedrongen voorkome.

Overigens is het geen voorrecht van de Rechter probatievoorwaarden vóór te stellen... Principeel kan

elke figuur van het correctioneel proces het ook: de substituut, de verdediger, ja de *betichte zelf*... Hij kan zelf of bij monde van zijn advocaat een voorwaarde vóórstellen, waarvan hij de toetssteen van zijn verbetering en van zijn reklassering wenst te maken.

De rechter die natuurlijk het recht behoudt te kiezen en te beslissen zal nochtans, deze voorwaarde met een bijzondere aandacht in overweging nemen, omdat niets als meer geschikt voorkomt om de betichte in eigen resocialisatie te betrekken, dan het kiezen en opleggen door de Rechter van de voorwaarde welke *hij zelf* naar vóór heeft gebracht.

4. De individuele correctionele Beslissing.

29. Individuele proceduur heeft geen zin, wanneer ze niet tot een individuele beslissing leidt.

Wanneer zal men, in ons land, begrijpen dat het correctioneel vonnis en ook het correctioneel arrest niet alléén bestemd zijn om het toezicht van de hogere rechtsmachten mogelijk te maken; maar dat ze tevens een *heropvoedende rol* moeten vervullen.

Formulebeslissingen zijn voor occasiedelinkwenten wel aanneembaar omdat het niet anders kan. Deze zijn te talrijk om die beslissingen te kunnen motiveren.

Maar geldt dat ook voor probatievonnissen?

Het gaat hier niet om de rechtskundige bepaling van het strafbaar feit. Wanneer men strafvonnissen publiceert is het doorgaans omdat ze de kwalificatie van het feit verbeteren of nader omschrijven. Alsdan worden ze het onderwerp van geleerde noten. Maar wat heeft de veroordeelde eraan? Indien hij zes maand krijgt is het hem wel onverschillig te vernemen dat het voor misbruik van vertrouwen in plaats van oplichting is.

Is het te veel van aan de correctionele rechter te vragen in zijn probatievonnis, aan de probant, in zakelijke, eenvoudige taal, te doen kennen waarom en hoe hij plichtig is, hoe de rechtbank zijne reklassering ziet en waarom zij bijzondere voorwaarden oplegt.

Maar, op dat gebied, hebben wij, in België, zeer slechte gewoonten en hebben we veel van vreemde vonnissen te leren.

V. - De Probatielandeling.

30. De *probatielandeling* is de zaak van de *practici van de delinkwente persoonlijkheid en van zijn milieu*.

De *probatielandelmissie* heeft haar eigen opdracht: de controle van de naleving van de *probatielandvoorwaarden*.

In de landen waar deze controle door de probatielandagenten waargenomen wordt, komt hij als hinderend vóór, op gebied van het goede contact met de probanten en voor het maatschappelijk werk.

Daarom is de Belgische Probatielandelmissie een nuttige instelling, op voorwaarde dat zij stipt de *vrijheid van therapie* eerbiedige van hen die met de probatielandelandeling gelast zijn.

Benevens haar bevoegdheid om de probatielandvoorwaarden, geheel of ten dele, op te schorten, nader te omschrijven of aan de omstandigheden aan te passen, zonder evenwel die voorwaarden te kunnen verscherpen, waarvan wij hierboven melding hebben gemaakt, kan ze ook bij erge veronachtzaming van deze voorwaarden, de feiten ter kennis van het Parket brengen opdat dit de probant voor de bijzondere kamer van de Correctionele Rechtbank zou dagvaarden om gebeurlijk, de herroeping van het probatielanduitstel te horen uitspreken.

Maar daarbij kan het niet blijven. De Commissie zal nog het maatschappelijk werk van de assistenten

inrichten, volgen en rugsteunen. Ze zal de hinderpalen, de wederspanning, de afbrekende invloeden uit de weg ruimen of verzoenen, zowel bij de probanten zelf, als in hunne omgeving. Ze kan het contact tussen assistent en probant verbeteren of nog — zo het bepaald slecht wordt — op vraag van de assistent zelf of van de probant — een ander assistent aanstellen.

31. Maar de *leiding* van de verdachten en veroordeelden aan wie een probatielandmaatregel opgelegd werd, wordt uitdrukkelijk door artikel 9 van de Wet aan de Probatielandassistenten opgedragen.

Daarom moet de werking van de Commissie *aandachtig* doch *bescheiden* zijn. Elke verschijning van een probant vóór de Commissie moet verantwoord zijn, ofwel door de noodwendigheid van een beslissing, ofwel door de uitdrukkelijke vraag van de probatielandassistent. In alle andere gevallen kan een vaderlijke vermaning van de voorzitter volstaan.

De ervaring leert immers dat de Commissie des te meer gezag en prestige behoudt naar mate hare werking minder aanmatigend is. Zo een probant te dikwijls voor de Commissie verschijnt, zal hij geleidelijk ontzag voor haar verliezen. De Commissie vervult ook haar taak zolang de probatielandassistent zijn probant op het goede pad kan houden door de bedreiging hem vóór haar te laten oproepen.

Zolang het contact van de probant en van zijn milieu met de assistent goed is en ze oprecht met hem medewerken kan elke nutteloze inmenging van de Commissie niets anders dan hinderend en slopend op de maatschappelijke behandeling terugwerken.

Probatielandassistenten moeten, in al de maat van het mogelijke, *voor hun maatschappelijk werk*, de enquêtes en de voogdijen, *beschikbaar* en *bereikbaar* blijven des te meer dat hun aantal ontoereikend is. Voor administratief werk en namelijk telefoongesprekken en briefwisseling met advocaten hebben ze geen tijd te verliezen. Daarom zullen de raadslieden van de probanten zich wenden tot de *secretaris van de Commissie* die steeds, ten zetel van dezelfde, aanwezig en bereikbaar is.

32. Wat hier geschreven werd betreffende de leiding van de sociale behandeling door de probatielandassistent geldt natuurlijk ook voor de geneesheren en psychologen die de ambulatoire therapie van probanten leiden.

Ieder van hen is dan ook volkomen *meester* van deze therapie en is er ook *medisch verantwoordelijk* voor.

Maar zo ze in probatielandverband werkzaam zijn, moeten ze regelmatig, om de drie maanden en op elk verzoek van de assistent aan de Commissie beknopte verslagen van de vorderingen van hun behandeling opsturen. Het is ook wenselijk dat ze spontaan de assistent en de Commissie op de hoogte brengen van elke gebeurtenis of verwikkeling die de therapie kan beïnvloeden, voornamelijk wanneer hun tussenkomst wenselijk is om toestanden en verhoudingen met het milieu te verbeteren of om moeilijkheden op te lossen.

Naar onze bescheiden mening kan het *beroepsgeheim* hier worden medegedeeld, in de maat die voor de behandeling noodzakelijk is, omdat deze behandeling, doorgaans, bij *gerechtelijke opdracht* werd gelast en niet ten gevolge van de vrije keus van de patiënt.

In alle geval, zijn de Commissieleden en de assistenten die aldus, aan het medisch geheim, deelachtig worden gemaakt, ook door dat geheim gebonden.

Een ander belangrijk gevolg van deze nauwe samenwerking is dat alle juristen die, ten welken titel ook tot de correctionele rechtsbedeling medewerken, niet

langer onverschillig kunnen blijven noch voor de *medische aanwijzingen van ambulatoire therapie*, noch voor de *techniek en de methodes van deze therapie*, voor zoveel ze aan delinkwenten toepasselijk zijn.

In vergaderingen, studiedagen en congressen, waar interdisciplinair contact wordt gezocht en bevorderd, moet steeds gewezen worden op de nieuwe mogelijkheden van deze therapie en, bepaaldelijk van deze *groepstherapie* die ons, in probatieverband, wel als aangewezen voorkomt.

Besluit.

33. Uit deze studie blijkt het duidelijk dat, met de probatie, in het teken van de criminologie, de correctionele rechtspraak, in ons land, een nieuwe weg inslaat.

Wel blijft de grondstelling van het klassiek strafrecht ongerept, voor zover het misdrijf de maat blijft van de straf. Maar die aard van de straf hangt voortaan en onomkeerbaar van andere factoren af dewelke in de persoon en in de omgeving van de delinkwent gelegen zijn. De kennis van deze factoren en hun beoordeeling worden minstens even belangrijk voor een billijke correctionele rechtsbedeling als de toepassing van de strafwet en van de strafrechtspleging. In het klassieke strafrecht, golden deze regels als de bescherming van de rechten van de persoon tegen de willekeur van de rechter.

Thans, volstaat het niet meer van aan de delinkwent, een *juiste* straf toe te passen; de straf moet tevens ook *de beste* zijn; diegene, namelijk, die het meest kansen biedt om hem blijvend in de maatschappij te *reclasseren*.

34. Daarbij heeft de correctionele rechtspraak niets van hare vorige toedracht verloren. Men zal nog pleiten over het bewijs van het misdrijf en zijne verzwarende omstandigheden, over zijn wettelijke omschrijving, over de verzachtende omstandigheden, over het oorzakelijk verband met de schade. Maar toch heeft het correctioneel proces onomkeerbaar een *nieuwe afmeting* verworven, dewelke volledig door de *psychologie van de delinkwent* en door de *sociologie van zijn milieu* wordt beheerst.

Zal men eisen — zoals de Heer *Jean Constant* het reeds in 1946 voorstelde — dat de correctionele rechter drager zou zijn van het diploma van licentiaat in de Criminologie (12) ?

Maar al was de *specialisatie van de strafrechter* doorgedreven, dan ware de oplossing nog gebrekkig omdat deze specialisatie het evenwicht dat thans onder alle figuren van het correctioneel proces bestaat, ten gunste van de rechter, zou breken. Zo de *stijl* van ons individueel strafproces een *open debat* moet blijven en zo het *evenwicht* van dat debat moet worden gehandhaafd, dan moeten niet alléén de rechter, maar ook de substituuat en de advocaat van de verdediging, een *criminologische opleiding* bezitten.

35. In de moderne opvatting, in de moderne handboeken wordt de Criminologie meer en meer onafscheidbaar van het Strafrecht (13). Maar — minstens in de onmiddellijke toekomst — komt de hierboven voorgestelde ideale oplossing nog als onverwezenlijkbaar voor. *Ons voorstel* is dan ook, meer bescheiden.

In het raam van de hervormingen van het universitair onderwijs van het Recht, die thans in overweging worden genomen, wensen we dat, als praktische voltooiing van de leergangen van Strafrecht en van Ele-

menten van de Strafrechtspleging in de twee eerste doctoraten, in het derde, minstens als keuzevak, een leergang van « *Elementen van de Psychologie van de Delinkwent en van de Sociologie van zijn Milieu* » zou worden voorzien. Een uur-semester ware klaarblijkelijk ontoereikend; een uur per week, gans het academisch jaar door, lijkt ons een minimum.

Deze leergang zou — in onze mening — *zeer praktisch* moeten worden opgevat en hoofdzakelijk uit *seminaries en oefeningen* moeten bestaan. Het verzoekschrift om de maatschappelijke enquête of het persoonlijkheidsonderzoek te bekomen, de kritische bespreking van verslagen en van probatievoorwaarden zouden de stof voor deze praktische oefeningen leveren.

Van nu af aan, kunnen in alle *stageconferenties* van het land onder de leiding van een criminoloog, een magistraat, of een stagemeester, zulke praktische oefeningen belegd worden.

Ontegensprekelijk, zouden deze oefeningen veel bijdragen tot de bepaling en tot de bevordering van de Belgische probatie en tot het vestigen van de aandacht van jongere elementen op deze overigens boeiende problemen.

J.Y. DAUTRICOURT.

Rechter in de Rechtbank van
Eerste Aanleg te Brussel.

Lector aan de Katholieke Universiteit
te Leuven.

- (1) E - Ministerie van Justitie - Bestuur van de Wetgeving en Bestuur der Strafinrichtingen : Omzendbrief van 31-8-64.
- 2 - *Charles Raymond* : De Wet van 29 juni 1964, betreffende de Opschorting, het Uitstel en de Probation - R.W. 1964-65, kol. 293 tot 426; zie ook *Annales de Droit et de Sciences politiques*, Brussel 1964 - Tome XXIV, n° 4, pp. 196 à 240.
- 3 - *Cornil Paul* : Probation - J.T. 1964, blz. 681 tot 684.
- 3 - *van Droogenbroeck Pierre* : La Loi du 29 juin concernant la Suspension, le Sursis et la Probation - J.T. 1964, blz. 697 tot 704.
- 5 - *Versèle Séverin C.* : Les Sanctions Probatoires - Revue de l'Institut de Sociologie (Solvay), Brussel 1964, blz. 733 tot 753.
- 6 - *Cornil Paul* : Déclin ou Renouveau de la Répression pénale - R.D.P. 1964-65, pp. 715 à 729.
- 7 - *van Droogenbroeck Pierre* : Commentaire de la Loi du 29 juin 1964, concernant la Suspension, le Sursis et la Probation, R.D.P. 1964-65, blz. 731 tot 795.
- (2) De berekening is als volgt : Ieder gedetineerde kost aan de Staat jaarlijks 2.000 \$, ieder probant 200 \$ - Cfr *Bixby Lovell F.* in « La Probation aux Etats Unis », R.D.P. 1964-65, blz. 1007.
- (3) *Versèle S.C.* : op. cit. supra sub. not. 1, 5, blz. 736.
- (4) *Cornil Léon* : « Le Droit pénal et la Procédure pénale après la Tourmente - Inleiding tot de Nouvelles : Procédure pénale - Larcier, Brussel, 1946, bkd. I, blz. 65.
- (5) *Cornil Paul* : « La Probation ou Mise à l'Epreuve des Délinquants R.D.P. 1936, blz. 87 & volg.
van Droogenbroeck Pierre : Les Modifications nécessaires à notre Régime de Condamnation conditionnelle et d'un Complément nécessaire : « la Mise sous Probation », geschreven in 1939 kon slechts gepubliceerd worden in R.D.P. 1946-47, blz. 33 & volg.
- (6) *Cornil Paul* : La Probation, une nouvelle Mesure pénale, J.T. 1945, blz. 501.
- (7) *Charles Raymond* : Le Logement et l'Inadaptation sociale in *Habiter*, Brussel, 1963, december, blz. 46 tot 59.
- (8) *Farmer S.C.F.* : « Le Système de Probation au Royaume Uni ». R.D.P., 1964-65, blz. 1049.
- (9) *Marchand Paul & Block Dr. Cl.* : L'Alcoolisme chronique et le Mouvement des alcooliques anonymes - R.D.P. 1959-60, blz. 784 & volg.
- (10) *Marchand Paul & Bradfer Dr. Jacques* : Thérapeutique de l'Alcoolisme et Délinquance - R.D.P. 1964-65, blz. 635 tot 649.
Bradfer Dr. Jacques : La Maladie alcoolique, sa description, son traitement - R.D.P. 1964-65, blz. 651 tot 679.
- (11) *Dautricourt J.Y.* : « Le Juge correctionnel belge devant l'Individualisation pénale scientifique, la Mise à l'Epreuve judiciaire et le Jugement des Adolescents - R.D.P. 1958-59, blz. 947 & volg.
- (12) *Constant Jean* : « La Formation du Juge pénal », R.D.P. 1946-47, blz. 553 tot 586.
- (13) *Bouzat Pierre & Pinatel Jean* : « Traité de Droit pénal et de Criminologie », 3 boekdelen, Parijs, Dalloz, 1963.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 november 1965.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Collard.
Advocaten : Mrs. Dassesse en Fally.

Bediendenovereenkomst. — Loon meer dan 120.000 fr. per jaar. — Accoord van de partijen betreffende de verlenging van de opzeggingstermijn. — Na het sluiten van het contract. — Wettelijk.

De bestreden sententie stelt, met betrekking tot een bediendencontract, waarbij de jaarlijkse bezoldiging meer dan 120.000 fr. bedraagt, vast dat tussen de partijen een accoord is tot stand gekomen betreffende de duur van de opzeggingstermijn na de betekening van de opzegging maar vóór het verstrijken van de opzeggingstermijn en dat de duur ervan het wettelijk minimum bereikt.

De sententie heeft wettelijk kunnen beslissen dat dit akkoord de overeenkomst uitmaakte bepaald bij het 2° van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract, daar deze bepaling geen onderscheid maakt «naargelang de overeenkomst gesloten wordt op het ogenblik of na de aanwerving, of zelfs na de betekening van de opzegging».

Geen enkele wetsbepaling verbiedt immers de contracterende partijen hun oorspronkelijke overeenkomst te wijzigen tijdens de uitvoering van het contract.

Hernant t./ N.V. Ets. Vergaert.

Gelet op de bestreden sententie, op 9 maart 1964 genomen door de Werkrechtensraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1184, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet, doordat de bestreden sententie, na erop gewezen te hebben dat eiser zijn recht op commissieloon in zijn oorspronkelijke sector voor gans het jaar 1961 staaft op het feit dat hij het recht had de ontbinding van het akkoord van 25 juli en 6 augustus 1960, die een inkrimping meebracht van zijn verkoopsector teweeg te brengen «wegens het niet uitvoeren door appellante (thans verweerster) van de voorwaarden welke deze sector bepaald hadden of van haar eigen verbintenissen... die er de tegenprestatie van uitmaakten», en na beslist te hebben dat eiser, door geen protest aan te tekenen of door niet te reageren, impliciet de nieuwe inkrimping van sector door verweerster op 17 februari 1961 bepaald, aanvaard had, dit punt van de eis als ongegrond heeft afgewezen (punt 1, b.c. van de dagvaarding) om de reden dat «appellante (thans verweerster) in haar brief van 25 juli 1960, zich er niet toe verbonden had de sector van gedaagde in beroep (eiser) niet meer in te krimpen maar daarentegen hem het recht voorbehield op zijn commissieloon in zijn oorspronkelijke sector tot einde 1960, en voor 1961 een remuneratie waarborgde gelijk die van 1961; dat in die omstandigheden men niet inzag op welke wijze (verweerster) de voorwaarden niet zou nageleefd hebben die door eiser op 6 augustus 1960 gegeven akkoord of zijn eigen verbintenissen zouden teweeg gebracht hebben»,

terwijl, zoals eiser er aan herinnerde in zijn regel-

matig vóór de eerste rechter genomen conclusie, de verbintenissen bevat in de brief van verweerster van 25 juli 1960 «zich niet beperkten tot een eenvoudige geldelijke waarborg voor 1961» maar tevens de uitdrukkelijke belofte inhield van de werkgever, gedaan aan zijn vertegenwoordiger, «hem meer dan een jaar te geven om, binnen een beperkte sector, het zaken cijfers terug te betalen dat hij bereikte voor Zuid-België», en «hem de middelen te verschaffen... om dit doel te bereiken»; en terwijl eiser betoogde «dat de voorwaarden van (genoemde) brief... van 25 juli 1960, die beslissend waren geweest voor het door hun betuigde op 6 augustus 1960 gegeven akkoord om af te zien van de provincie Henegouwen en van een deel van de provincie Namen, door appellante (thans verweerster) niet werden nageleefd, daar zij, in plaats van aan gedaagde in beroep (thans eiser) de aangekondigde middelen te verschaffen om binnen een kleinere sector, zich terug te doen gelden, om, tenslotte, de vruchten te oogsten van de zeer grote inspanning die men van hem verlangde, opnieuw de sector had ingekrompen, hem geplaagd had en hem weldra zonder reden ontslagen had»,

doordat de bestreden sententie, door aan de door verweerster aangegane verbintenissen de beperkte draagkracht toe te schrijven welke zij in haar beweegredenen omschrijft, de bewijskracht geschonden heeft van de brief van verweerster van 25 juli 1960 die meer uitgebreide verbintenissen bevatte (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek); dat de bestreden sententie, door derhalve te verklaren «niet in te zien op welke wijze verweerster de voorwaarden niet had nageleefd die het akkoord, door eiser op 6 augustus 1960 gegeven, of zijn eigen verbintenissen zouden teweeg gebracht hebben», de bewijskracht geschonden heeft van de door dit akkoord tot stand gebrachte overeenkomst tussen de partijen, (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek) en haar bindende kracht miskend heeft (schending van de artikelen 1134 en voor zoveel als nodig, 1184 van het Burgerlijk Wetboek); dat door zich erbij te bepalen te onderzoeken of de nieuwe inkrimping van 17 februari 1961 aanvaard geworden was, zonder de gevolgen na te gaan welke de beslissing meebracht op het verwezenlijken van de belofte van verweerster aan eiser de middelen ter hand te stellen om binnen een kleinere sector terug zijn vroegere toestand te herwinnen, en door na te laten de weerslag te onderzoeken of die belofte, van de opzegging van 9 juni 1961 en van de plagerijen welke gevolgd zijn op die breuk, de bestreden sententie niet naar genoegen van recht geantwoord heeft of de middelen bevat in de conclusie van eiser (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat de sententie in hoofdzaak erop wijst dat, in haar brief van 25 juli 1960, verweerster er zich bij bepaald heeft aan eiser, handelsvertegenwoordiger in zijn dienst, voor te stellen, als tegenprestatie voor de inkrimping van zijn verkoopsector, het behoud van zijn recht op commissieloon op de zaken gedaan in zijn oorspronkelijke sector tot einde 1960, alsmede, voor 1961, de waarborg van een remuneratie gelijk aan die van 1960; dat zij vaststelt dat dit voorstel door eiser werd aanvaard;

Overwegende dat de draagkracht door de rechter toegekend aan de overeenkomst niet onverzoenbaar is met de bewoordingen van voornoemde brief, dat zij er dus de bewijskracht niet van geschonden heeft en door

die beschouwing op afdoende wijze de conclusie van eiser beantwoord heeft;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 1101, 1126, 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 5, alinea 1, 14, 15, 2°, 20, 2, 35, alinea 3, van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract en 97 van de Grondwet,

Doordat de bestreden sententie, na er aan herinnerd te hebben dat eiser in dienst was genomen als handelsvertegenwoordiger, door de Heer Vergaert, die door verweerster werd opgevolgd, dat bij aangetekend schrijven van 9 juni 1961, deze laatste aan eiser een opzeggingstermijn van 6 maanden had betekend die eindigde op 31 december 1961, en dat verweerster ingaande op het verzoek van eiser van 13 november 1961, hun geantwoord had, op 21 november 1961, dat zij haar akkoord betuigde om de opzeggingstermijn te verlengen tot 31 maart 1962, er mede rekening houdend dat eiser in zijn dienst was sinds meer dan 10 jaar, de beroepen sententie te niet doende, beslist heeft « dat gedaagde in beroep (eiser) geen recht had op een vergoeding wegens bijkomende opzeggingstermijn » om reden dat « in geval van opzegging met opzeggingstermijn, de verbreking slechts uitwerking heeft bij het verstrijken van de opzeggingstermijn, zelfs zo deze laatste onvoldoende is; dat wanneer de werkgever de verbreking van het contract beslist heeft, partijen op geldige wijze een overeenkomst kunnen treffen over de duur van de opzeggingstermijn, op voorwaarde dat deze termijn niet korter is dan die bepaald bij artikel 15, 1° van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract; dat artikel 15, 2°, geen onderscheid maakt naargelang de « overeenkomst » gesloten wordt op het ogenblik van de aanwerving, nadien, of zelfs na de betekening van de opzegging door appellante (thans verweerster) maar vóór het verstrijken van de opzeggingstermijn om deze laatste tot 9 maanden te verlengen;

dat de jaarlijkse remuneratie van de gedaagde in beroep (eiser) 120.000 frank overschreed; dat (eiser) in dienst was van (verweerster) sinds meer dan 10 jaar, maar sinds minder dan 15 jaar; dat de door (verweerster) in acht te nemen opzeggingstermijn dus minstens negen maanden moest bedragen; dat de bij gemeenschappelijk overleg overeengekomen termijn dit minimum bereikt,

dat dit akkoord zowel voor de partijen als voor de rechter bindend is zonder dat dient acht geslagen te worden op de zogezegde onwetendheid van (eiser) of op andere criteria dan de duur van de diensten»,

eerste onderdeel,

terwijl het akkoord van 13-21 november 1961 de verlenging van de termijn van een reeds door de werkgever betekende opzegging tot voorwerp had, en niet het bepalen, bij gemeenschappelijk overleg, van de door de werkgever in acht te nemen opzeggingstermijn;

doordat de bestreden sententie door aan genoemd akkoord achtereenvolgens een verschillend voorwerp toe te schrijven, en door de rechten van de partijen en de machten van de rechter te beoordelen ten aanzien van een akkoord waarvan het voorwerp op tweeërlei wijze omschreven wordt, uitspraak heeft gedaan bij middel van dubbelzinnige en onzekere beweegredenen (schending van artikel 97 van de Grondwet);

dat de sententie, door aan het akkoord van de partijen het bovengenoemde tweede voorwerp toe te schrijven, de bewijskracht van hun overeenkomst heeft geschonden (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322

en voor zoveel als nodig, 1101 en 1126 van het Burgerlijk Wetboek) :

tweede onderdeel,

terwijl het akkoord van 13-21 november 1961, tot stand gekomen na de betekening van de opzegging door de werkgever en vóór het verstrijken van de opzeggingstermijn ten einde deze laatste te verlengen, niet « de overeenkomst uitmaakt voorzien door artikel 15, 2° van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract;

terwijl derhalve, het bestaan van dergelijk akkoord, zelfs indien het de minimumduur voorzien in nr. 1 van dit artikel eerbiedigde, de rechter het recht niet ontam, dat die wettekst hem verleent, zelf de door de werkgever in acht te nemen termijn te bepalen;

doordat de sententie, door de in artikel 15, 2° bepaalde « overeenkomst » te beschouwen als zijnde onverschillig of te zamen die welke tot stand komt « op het ogenblik van of na de in dienstneming, of zelfs na de betekening van de opzegging », deze wettekst geschonden heeft;

dat door het akkoord van 13-21 november 1961 te beschouwen « als bindend zowel voor de partijen als voor de rechter », en door te weigeren de duur van de opzeggingstermijn waarop eiser wettelijk mocht aanspraak maken, te beoordelen en te bepalen, in functie van « andere criteria dan de duur van de diensten » — waarmede alleen rekening werd gehouden in voornoemd akkoord van verlenging — en elke ontoereikende opzegging gegeven op 9 juni 1961 te bestraffen door het betalen van een compensatievergoeding de bestreden sententie de in het middel aangeduide artikelen 6 en 1134 van het Burgerlijk Wetboek, 5, alinea 1, 14, 15, 2°, 20, 22 en 35, alinea 3, van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract, geschonden heeft;

Over het eerste onderdeel,

Overwegende dat de sententie vaststelt « dat ten deze de partijen het eens geworden zijn, na betekening van de opzegging door appellante (thans verweerster) maar vóór het verstrijken van de termijn, om deze laatste te verlengen ten einde zijn duur op 9 maanden te brengen »,

Overwegende dat uit die vaststelling ondubbelzinnig blijkt dat, volgens het oordeel van de rechter, het akkoord de verlenging van de opzeggingstermijn tot voorwerp had, en dat het tot stand kwam niet op het ogenblik van de indiensttreding maar na de betekening van de opzegging;

Overwegende dat door in rechte te beslissen dat dergelijk akkoord moest gelijk gesteld worden met de overeenkomst gesloten bij de aanwerving, de rechter de bewijskracht niet heeft kunnen schenden van voornoemd akkoord;

dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede onderdeel,

Overwegende dat de sententie vaststelt dat het akkoord van de partijen ten deze tot stand is gekomen na de betekening van de opzegging maar vóór het verstrijken van de opzeggingstermijn en dat de duur er van het wettelijk minimum bereikt;

Overwegende dat door te beslissen dat dit akkoord de overeenkomst uitmaakte bepaald bij het 2° van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract, daar deze bepaling geen onderscheid maakt « naargelang de overeenkomst gesloten wordt op het ogenblik of na de aanwerving, of zelfs na de betekening

van de opzegging » de rechter noch voormeld artikel, noch de andere in het middel aangeduide wetsbepalingen, geschonden heeft;

Dat inderdaad geen enkele wetsbepaling de contracterende partijen verbiedt hun oorspronkelijke overeenkomst te wijzigen tijdens de uitvoering van het contract,

Dat dit onderdeel van het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening,
Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 november 1965.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.
Advocaat-generaal : M. Colard
Advocaten : Mrs. Ansiaux en Faurès.

Bediendenovereenkomst.

1. **Opzegging. — Overeenkomst een andere termijn te vestigen. — Vóór het verstrijken van de reeds betekende opzegging. — Geoorloofd.**
2. **Opzegging. — Van onvoldoende duur. — Voorstel de duur te verlengen. — Weigering. — Gevolgen.**

1. *Met betrekking tot een bediendenovereenkomst kunnen partijen overeenkomen om, vóór het verstrijken van de aan een van beide partijen betekende opzegging, een andere datum te vestigen voor het beëindigen van de oorspronkelijke opzeggingstermijn.*
2. *Als de partijen het er wel over eens waren dat de duur van de opzegging, zes maanden, onvoldoende was, doch de partij aan wie de opzegging was betekend weigerde in te gaan op het voorstel van de andere partij om een andere datum voor het beëindigen van de opzeggingstermijn te vestigen, kan de rechter, vaststellend dat de termijn 24 maanden had moeten bedragen, wettelijk de partij die de opzegging heeft betekend, veroordelen tot betaling van een compensatoire vergoeding van een bijkomende opzegging van 18 maanden.*

V.z.w. Fonds et services sociaux t./ Bersoux.

Gelet op de bestreden sententie, op 19 december 1963 gewezen door de werkrechtshoofdraden van beroep te Luik, kamer voor bedienden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 77 en 123 van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtshoofdraden en 97 van de Grondwet, doordat de bestreden sententie geen beknopte samenvatting van het verzoek noch van de verdediging inhoudt, zodat zij hierdoor de in het middel aangeduide gebiedende voorschriften van de wet op de werkrechtshoofdraden schendt en het Hof niet in de mogelijkheid stelt om de wettelijkheid van de bestreden beslissing te beoordelen :

Overwegende dat uit de vergelijking van de bestreden beslissing en van de beroepen beslissing blijkt dat de eerste het voorwerp en de gronden van de vordering van verweerder preciseert, alsook het door eiseres voorgesteld verweer dat ertegen ingeroepen was;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1142 van het Burgerlijk Wetboek, 14, 15, 20 en 35 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij het koninklijk be-

sluit van 20 juli 1955, doordat de bestreden beslissing, na vastgesteld te hebben dat eiseres aan verweerder de verbreking van zijn bediendencontract betekend had, mits een opzegging van zes maanden, die ten einde liep op 30 juni 1962, dat toen verweerder het niet eens was met de duur van de opzeggingstermijn, eiseres hem, na discussie, op 4 juni 1962 — dit is in de loop van de opzeggingstermijn — mededeelde dat hij besloten had die termijn met één jaar te verlengen, dat toen verweerder dit voorstel verwierp, hij reeds op 5 juni 1962, tot verzoening daagde en de betaling van een compensatievergoeding van dertig maanden opzegging eiste, en na vastgesteld te hebben dat « de raad moet onderzoeken of de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract appellante (thans eiseres) ertoe machtigen de zes maanden opzegging, die zij aan de gedaagde in hoger beroep betekend had, te verlengen dan wel of, het tussen partijen gesloten bediendencontract daarentegen moest beschouwd worden als op 30 juni 1962 verbroken », beslist dat dit contract beëindigd werd bij het verloop van de door appellante (thans eiseres) betekende opzeggingstermijn van zes maanden, en dat gedaagde in hoger beroep (thans verweerder) het voordeel had moeten hebben van een opzegging van vierentwintig maanden en, dienvolgens, eiseres veroordeelt om aan verweerder 725.019 frank te betalen als compensatie voor een bijkomende opzeggingstermijn van achttien maanden,

terwijl geen enkel wetsbepaling een door een bediendencontract gebonden partij, verbiedt de door haar betekende opzegging te verlengen terwijl de opzegging nog aan gang is en de andere partij die opzeggingstermijn niet lang genoeg acht; dat eruit volgt dat, in strijd met wat de bestreden sententie beslist, het bediendencontract niet beëindigd werd bij het verstrijken van de eerste door eiseres betekende opzeggingstermijn van zes maanden zodat zij niet kon veroordeeld worden tot de betaling van een compensatoire vergoeding van een bijkomende opzeggingstermijn van achttien maanden :

Overwegende dat uit de bestreden sententie blijkt dat de jaarlijkse bezoldiging van de verweerder meer dan honderd twintig duizend frank bedroeg en dat het tussen partijen gesloten bediendencontract niets voorzag omtrent de duur van de opzeggingstermijn in geval van eenzijdige opzegging;

Overwegende dat eiseres erkent dat zij aan verweerder een opzegging van onvoldoende duur betekend heeft, maar beweert dat zij tengevolge van het protest van verweerder het recht ertoe had de duur van die opzegging regelmatig te verlengen voordat zij verstreek:

Overwegende weliswaar, dat partijen kunnen overeenkomen om, vóór het verstrijken van de aan één van beide partijen betekende opzegging, een andere datum te vestigen voor het beëindigen van de oorspronkelijke opzeggingstermijn,

Doch overwegende dat uit de bestreden beslissing blijkt dat zo, ten deze, de partijen het eens waren om de door eiseres betekende opzeggingstermijn van zes maanden onvoldoende te achten, zij nochtans niet akkoord gingen met de duur welke eraan moest worden toegekend;

Overwegende dat de rechter, na gewezen te hebben op de weigering van verweerder het voorstel van eiseres tot verlenging van de opzeggingstermijn met één jaar te aanvaarden, beslist dat het contract éenzijdig beëindigd is bij het verstrijken van de opzeggingstermijn van zes maanden en daar partijen het niet eens waren, verklaart dat, ten deze, de duur van de opzegging vierentwintig maanden had moeten bereiken;

Dat de rechter, door eiseres dienvolgens te veroor-

delen tot de betaling van een compensatoire vergoeding van een bijkomende opzegging van achttien maanden, geen van de in het middel aangeduide wetsbepalingen miskend heeft;

Dat, inderdaad, uit artikel 20 van de gecoördineerde wetten volgt, dat de wetgever de opzegging, welke slechts onregelmatig is, nietig verklaart alleen wegens de onvoldoende duur van de termijn; dat de sanctie bestaat in de verplichting voor de partij welke dergelijke opzegging geeft, aan de andere partij een vergoeding te betalen gelijk aan de bezoldigingen en voordelen, welke overeenstemmen met het gedeelte van de wettelijke opzeggingstermijn dat te lopen blijft;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening.

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 17 juni 1965.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: Baron Richard.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Advocaat: Mr. Dasse.

Verzekeringen. — Art. 16 van de wet van 11 juni 1874. — Verhaal van de verzekeraar. — Voorwaarde. — Art. 6 en 11 van de wet van 1 juli 1956.

Door te beschikken dat geen verlies of schade veroorzaakt door het feit of de zware fout van de verzekerde ten laste valt van de verzekeraar, kent art. 16 van de wet van 11 juni 1874 aan de verzekeraar slechts een verhaal tegen de verzekerde toe, indien de betaling, waarvan de terugbetaling het voorwerp uitmaakt van het verhaal, door de verzekeraar werd gedaan in uitvoering van een verplichting waarvan hij krachtens art. 16 ontslagen was.

Dat is niet het geval, wanneer de betaling, die het voorwerp uitmaakt van de eis van de verzekeraar, werd gedaan in uitvoering van de verplichting waartoe de verzekeraar rechtstreeks gehouden was jegens de benadeelde persoon, bij toepassing van art. 6 van de wet van 1 juli 1956 en de verzekeraar zich niet het in artikel 11, lid 1 van die wet bepaalde recht voorbehouden had; die betaling valt derhalve buiten de toepassing van art. 16 van de wet van 11 juni 1874.

Havasse t./ L'Union de Paris

Gelet op het bestreden arrest, op 28 november 1963 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134 van het Burgerlijk Wetboek, 6, 11, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, 16 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na te hebben vastgesteld dat het verzekeringscontract van burgerrechtelijke aansprakelijkheid dat tussen partijen bestond, afgesloten was vóór de wet van 1 juli 1956 en niet het beding bevatte betreffende het verhaal, voorzien bij artikel 11, paragraaf 2, van deze wet, eiser niettemin veroordeeld heeft, op grond van artikel 16 van de

wet van 11 juni 1874, aan verweerster het bedrag terug te betalen van de vergoedingen door deze laatste uitbetaald aan de derden-slactoffers van het verkeersongeval waarvoor eiser in grote mate aansprakelijk werd gesteld, om de redenen dat «zelfs wanneer geen formeel voorbehoud werd gemaakt, de verzekeraar in de wet zelf een recht van verhaal put in geval van zware fout van de verzekerde» en «dat artikel 11, paragraaf 2 van de wet van 1956, bij ontstentenis van uitdrukkelijke opheffing, niet tot gevolg kan hebben het verval, voorzien in artikel 16 van de wet van 1874, te niet te doen», terwijl voor wat de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen betreft, de wet van 1 juli 1956 een afwijking van artikel 16 van de wet op de verzekeringen heeft ingevoerd, vermits artikel 11, lid 1, van de wet van 1 juli 1956 aan de verzekeraar namelijk de mogelijkheid ontzegt, aan de benadeelde persoon de nietigheid tegen te werpen, voorzien in artikel 16 van de wet op de verzekeringen en dat verweerster, die rechtstreeks verplicht was tegenover de benadeelden, bij toepassing van artikel 6 van de wet van 1 juli 1956, zelfs in geval van zware fout van eiser, en die van die verplichting niet ontslagen was, door de enkele uitwerking van artikel 16 van de wet van 11 juni 1874, in die bepaling geen wettelijke basis voor de uitoefening van zijn verhaal kon vinden, bij ontstentenis van conventioneel voorbehoud;

Overwegende dat uit de aan het Hof voorgelegde stukken van de rechtspleging en uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt, dat de vordering van verweerster strekt tot de terugbetaling door eiser, haar verzekerde, van de sommen welke zij betaald heeft aan derden, benadeelden van een verkeersongeval, veroorzaakt door eiser die in staat van dronkenschap een voertuig bestuurde op de openbare weg terwijl hij niet meer in staat was te sturen;

Overwegende dat het arrest, na vastgesteld te hebben dat verweerster niet had bewezen dat zij, in een bijvoegsel aan een verzekeringspolis van 26 mei 1956, zich het recht van verhaal had voorbehouden voorzien bij artikel 11 van de wet van 1 juli 1956 en dat, in de mate waarin haar vordering op deze wet gesteund was, haar vordering ongegrond was, beslist dat bij ontstentenis van uitdrukkelijke opheffing van artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen in het algemeen, voormeld artikel 11, lid 2, niet tot gevolg kan hebben het verval, voorzien in gezegd artikel 16 te niet te doen, en dat derhalve de verzekeraar zelfs bij ontstentenis van elk formeel uitgedrukt voorbehoud, in dit artikel het recht van verhaal vindt tegen de verzekerde ingeval van grove fout van deze laatste;

Overwegende dat door te beschikken «dat geen verlies of schade veroorzaakt door het feit of de zware fout van de verzekerde ten laste valt van de verzekeraar», artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 voor de verzekeraar slechts een verhaal tegen de verzekerde voorziet, indien de betaling, waarvan de terugbetaling het voorwerp uitmaakt van het verhaal, door de verzekeraar werd gedaan in uitvoering van een verplichting waarvan hij krachtens gezegd artikel 16 ontslagen was;

Dat dit, ten deze, niet het geval is;

Dat het inderdaad blijkt uit de vaststelling van het arrest, dat de betaling, die het voorwerp uitmaakt van de eis van verweerster, werd gedaan in uitvoering van de verplichting waartoe verweerster rechtstreeks gehouden was jegens de benadeelde persoon, bij toepassing van artikel 6 van de wet van 1 juli 1956, en anderzijds, dat verweerster zich niet het recht voor-

behouden had, voorzien in artikel 11, lid 1, van die wet; dat die betaling derhalve buiten de toepassing valt van artikel 16 van de wet van 11 juli 1874;

Waaruit volgt dat het middel gegrond is;

Om deze redenen:

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE.

4e kamer. — 5 oktober 1965.

Voorzitter: M. Mast.

Raadsheren: M.M. Mees en Adriaens.

Auditeur: M. Van Assche.

Advokaat: Mr. Gits.

Gemeenten. — Rechtsvorderingen. — Tussenkost. — Afstand van het geding.

Het beroep ingesteld door het College van Burgemeester en schepenen is niet ontvankelijk wanneer vóór de sluiting der debatten geen machtiging werd overgelegd waaruit blijkt dat de gemeenteraad het college heeft gemachtigd tot het instellen van het beroep.

De tussenkosten kunnen niet medebrengen dat het geschil ten gronde wordt beslecht.

Het college van burgemeester en schepenen, ook al heeft de gemeenteraad daartoe geen machtiging verleend, is ertoe gerechtigd afstand te doen van een zonder de vereiste machtiging ingesteld beroep.

Gemeente Aalbeke t./ Bestendige Deputatie van de Provincie West-Vlaanderen; tussenkostende partijen: Vandecasteele en Nottebaere.

Arrest nr. 11.429.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 2 juli 1964, waarbij de bestendige deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen het beroep inwilligt dat door Marie-Louise Lambert werd ingesteld tegen het besluit dd. 15 april 1964 waarbij het college van burgemeester en schepenen weigert aan genaamde vergunning te verlenen tot het verkavelen van gronden gelegen te Aalbeke, Knokstraat, sectie A, n° 408;

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen der gemeente bij besluit van 6 januari 1965 afstand deed van het geding;

Overwegende dat in het dossier geen stuk voorhanden is waaruit blijkt dat de gemeenteraad het college heeft gemachtigd tot het instellen van het beroep; dat die machtiging vóór de sluiting der debatten niet werd overgelegd; dat het beroep niet ontvankelijk is; dat, dientengevolge, de tussenkosten niet kunnen medebrengen dat het geschil ten gronde wordt beslecht; dat het college, ook al heeft de gemeenteraad daartoe geen machtiging verleend, ertoe gerechtigd is afstand te doen van een zonder de vereiste machtiging ingesteld beroep;

Overwegende dat het, gelet op de omstandigheden van de zaak, past in de afstand te bewilligen;

BESLUIT:

Artikel 1. — In de afstand van het geding is be-willigd.

Artikel 2. — De kosten van het beroep, ten bedrage van 800 frank, komen ten laste van de tussenkostende partijen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

15e Kamer. — 22 februari 1966.

Voorzitter: M. C.J. Schilling.

Raadsheren: M.M. J. Paës en J. Jane.

Advocaat-generaal: M. W. Blondeel.

Schuldig verzuim. — Groot gevaar. — Persoonlijke vaststelling. — Betekenis.

Wanneer personen plaats genomen hebben in een auto die, aan zeer hoge snelheid rijdende, een zwaar ongeval veroorzaakt, zij de schok van de aanrijding hebben gevoeld, en gezien of geweten hebben dat de aangereden wagen de baan heeft verlaten en omgekanteld is, moeten zij weten dat er zich in deze wagen erg gekwetste en dus in groot gevaar verkerende mensen bevinden, dewelke dringende hulp nodig hebben; deze personen zijn aldus geacht persoonlijk het groot gevaar in dewelke de slachtoffers zich bevinden te hebben vastgesteld.

Door te verwaarlozen iets te doen om de bestuurder van de wagen te doen stoppen, ten einde hulp te bieden aan de in gevaar verkerende mensen, maar integendeel, door de bestuurder aan te zetten zijn weg te vervolgen en de vlucht te nemen (wat hij ook deed) hebben zij zich schuldig gemaakt aan het verzuim beoogd in artikel 422bis van het Strafwetboek.

Feyen en Deswarte t./ O.M.

Overwegende dat de beroepen tijdig en in de vereiste vormen werden ingesteld;

Overwegende dat op 23 oktober 1965, omstreeks 21.50 uur zich een zwaar verkeersongeval voordeed te Merksem, in de bocht even voorbij deze gemeente, op de Bredabaan ter hoogte van de Hortsebaan, waarbij twee personen om het leven kwamen en twee anderen verwondingen opliepen; dat een auto door zekere Jan Goetstouwers bestuurd, die overigens onder de invloed van de drank verkeerde, langs achter een kleine auto aanreed, dewelke over de kop sloeg; dat Goetstouwers aan een hoogst roekeloze snelheid reed; dat na de aanrijding hij de vlucht nam en overigens slechts toevallig en met moeite enige dagen later kon ontdekt worden, nadat hij, samen met de twee betichten Feyen en Deswarte, de wagen waarmede de aanrijding geschiedde kapot gebrand had ten einde aan de opsporingen te kunnen ontsnappen;

Overwegende dat ten laste van betichten werd gelegd inbreuk gepleegd te hebben op art. 422 bis (wet van 6 januari 1961) van het strafwetboek, om verzuimd te hebben hulp te bieden of te verschaffen aan personen die in groot gevaar verkeerden;

Overwegende ten aanzien van het ontstaan van een groot gevaar, dat kennelijk bij aanrijdingen aan een hoge snelheid, de gevolgen van de aanrijdingen normaal zeer erg zijn, hetgeen door iedereen beseft en ingezien wordt;

dat zulks het geval ten deze was; dat de bestuurder

van de auto en betichten spreken van een snelheid van ver boven 100 km. per uur, derwijze dat de gevolgen van de stoot of schok met de andere wagen onvermijdelijk erg moesten zijn;

Overwegende dat Goetstouwers toen hij tot bekentnissen aan de politie overging verklaarde (stuk 25) : «In het voorbijrijden van een ander voertuig werd » ik een schok gewaar. Ik wilde stoppen daar mijn » kameraden zegden dat het voertuig uit de baan was » gevlogen. Mijn vrienden hebben mij gezegd van ver » der te rijden... (zie verklaring in dezelfde zin aan » de onderzoeksrechter) (stuk 29) »;

dat Feyen aan de onderzoeksrechter verklaarde (stuk 31) : «Ik heb omgekeken en heb bemerkt dat » de aangereiden wagen van baan was geschoven», en Deswarte dat hij een schok gewaar werd (stuk 30);

Overwegende dat waar aldus door de inzittenden van de auto geweten was dat een aanrijding aan een hoge snelheid geschiedde en dat de andere wagen van de baan schoof, zowel de bestuurder Goetstouwers als de twee inzittenden Feyen en Deswarte zeer goed moesten beseffen dat de inzittenden van de andere auto aan en groot gevaar blootgesteld werden en dat tengevolge van het ongeval deze inzittenden erge verwondingen hadden kunnen oplopen; dat zij desgevallend uit de wagen moesten gered worden, of terstond moesten vervoerd worden naar een ziekenhuis; dat een onmiddellijk ingrijpen van de betichten en Goetstouwers zich mitsdien opdrong ten einde hulp te kunnen bieden in deze hachelijke toestand;

Overwegende dat het vereiste van de wet, hulp bieden aan personen die in groot gevaar verkeren, aldus aanwezig is;

Overwegende voorts, dat betichten die aldus op de hoogte waren van het groot gevaar voor de inzittenden van de andere auto ontstaan, tot plicht hadden de bestuurder van de wagen waarin zij gezeten waren terstond te doen stoppen;

dat echter gebleken is dat zij niets hebben gedaan om dit doel te bereiken; dat integendeel indien geloof moet gehecht worden aan de evenaangehaalde verklaring van de bestuurder Goetstouwers, zij zelfs aangedrongen hebben op het doorrijden;

dat wat er ook hiervan zij, in de verklaringen van de betichten nergens enig spoor te vinden is van pogingen die zij zouden gedaan hebben om de bestuurder te doen stoppen;

Overwegende dat zo betichten enigszins onder de invloed van de drank waren, hun geesten echter niet zo beneveld waren dat zij niet beseften wat er gebeurd was en aldus niet konden inzien dat er moest gestopt worden om hulp te bieden;

dat zulks uit de verklaringen zelve van betichten blijkt waar Feyen zegt dat de andere wagen van de baan schoof en Deswarte dat hij een schok voelde en dat hij gewaar geworden was dat zij het voertuig aanreden (st. 25 - 30);

dat zij beiden overigens een samenhangende verklaring konden geven van hun tijdsgebruik hetgeen onmogelijk zou geweest zijn indien zij stomdronken waren geweest;

Overwegende voorts, dat betichten niet eens verklaren dat zij iets deden om de bestuurder te doen stoppen, doch dat zij dadelijk veilig naar huis reden enige kilometers verder;

dat hieruit voortvloeit dat waar betichten aldus nog veilig naar huis konden rijden, betichten zonder gevaar voor zich zelve de bestuurder toch hadden kunnen bewegen om onmiddellijk te stoppen of aanstonds terug naar de plaats van het ongeval te keren ten einde hulp te bieden;

dat echter, zoals hoger aangestipt, zij hoegenaamd niets deden en geenszins aanvoerden tijdens hun verhooren dat een eventuele tussenkomst bij de bestuurder, voor hen gevaar zou hebben opgeleverd;

Overwegende, integendeel, dat uit gans de zaak is komen vast te staan dat de drie betichten opzettelijk, in gemeen overleg, besloten de vlucht te nemen;

dat zulks in hoofde van betichten Feyen en Deswarte een schuldig verzuim uitmaakt, zoals zij overigens aan de onderzoeksrechter toegaven (stukken 30 en 31), schuldig verzuim dat, zoals hoger uiteengezet werd, onder toepassing valt van het nieuw artikel 422 bis van het strafwetboek;

Overwegende dat de feiten ten laste van betichten Feyen en Deswarte gelegd mitsdien bewezen zijn gebleven door het onderzoek vóór het Hof gedaan;

dat gelet op de zwaarwichtigheid der feiten een billijke toepassing der strafwet werd gedaan;

Overwegende dat de dagvaarding betekend aan Matthyssen Frans om vóór het Hof te verschijnen zonder voorwerp is, daar hij ter zake zich niet heeft aangesteld als burgerlijke partij tegen de betichten Feyen en Deswarte;

Om deze beweegredenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, binnen de perken van de aangetekende beroepen;

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid;

Verklaart de dagvaarding betekend op 25 januari 1966 aan Matthyssens Frans om als burgerlijke partij vóór het Hof te verschijnen zonder voorwerp en legt de kosten ervan ten laste van de Staat;

Ontvangt de beroepen en erover beslissende;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep in al zijn bestreden beschikkingen;

Veroordeelt de betichten Feyen en Deswarte ieder tot de helft van de kosten van beroep gerezen op de publieke vordering, bedragende in het totaal de som van 998 frank en waarin niet werden begrepen de hiervoor vermelde kosten van dagvaarding van Matthyssen Frans die ten laste van de Staat werden gelegd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2de Kamer. — 18 november 1965.

Voorzitter : M. Catfolis.

Rechters : M.M. Meulemans en Van der Veken.

Advocaten : Mrs. Mombaerts, Vandenbergh en Peeters.

1. **Koopvernietigende gebreken (Huisdieren).** — Ziekte die niet op de lijst voorkomt. — Geen toepassing van art. 1641 e.v.
2. **Koop-verkoop.** — Dier met besmettelijke ziekte. — Buiten de handel. — Volstreekte nietigheid. — Gevolgen.
3. **Nietigheid.** — Van een overeenkomst. — Niet door restitutie gedekte schade.

1. *Krachtens art. 1 van de wet van 25 augustus 1885 kunnen bij de verkoop van huisdieren alleen de door de regering aangeduide gebreken of ziekten aanleiding geven tot de vordering van art. 1641 B.W. Dit artikel en de volgende, die ernaar verwijzen, kunnen niet worden toegepast, als de vordering steunt*

op varkenspest, ziekte die niet voorkomt onder de bij K.B. van 31 mei 1951 bepaalde ziekten, die als koopvernietigende gebreken moeten worden aanzien.

2. Dieren die aangetast zijn door een besmettelijke ziekte zijn buiten de handel en kunnen niet het voorwerp van een verkoop zijn. De verkoop ervan is volstrekt nietig. De partijen moeten in de vorige toestand worden hersteld, wat inhoudt dat de verkoper de koopsom moet teruggeven, doch de verkoper niet tot teruggave van de dieren kan worden veroordeeld, als ze omgekomen zijn.
3. Als een verkoop nietig is wegens gebrek aan voorwerp en er geen fout bewezen is, bestaat er, buiten de restitutie, geen aanleiding tot bijkomende schadevergoeding.

Bogaerts t./ Bols en Geens.

Gezien de processtukken en namelijk het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, op tegenspraak tussen partijen op 13 augustus 1964 door de heer Vrederechter van het kanton Aarschot uitgesproken, op 6 oktober 1964 bestreden bij geboekt exploit van gerechtsdeurwaarder Heroes, in dienstverblijf te Leuven;

Overwegende dat het beroep, regelmatig wat de vorm betreft en tijdig ingesteld, ontvankelijk is;

Overwegende dat geïntimeerde Bols bij oorspronkelijke dagvaarding voor de eerste rechter om veroordeling verzocht van geïntimeerde Geens tot betaling van schadevergoeding en terugbetaling van de aankoopssom die hij hem betaalde voor 45 biggen die wegens varkenspest omkwamen, hetzij samen 74.000 fr.;

dat geïntimeerde Geens op zijn beurt appellante in vrijwaring en tussenkomst liet dagvaarden ten einde gewaarborgd te worden wegens alle sommen die hij mocht veroordeeld worden aan partij Bols te betalen alsmede tot betaling van de schade die hijzelf beweerde te hebben ondergaan en die hij op 30.000 fr. raamde;

Overwegende dat de eerste rechter in het bestreden vonnis partij Bogaerts veroordeelde ter ontlasting van partij Geens aan partij Bols de som te betalen van 59.000 frank met de gerechtelijke intresten en gedingskosten;

Overwegende dat partij Bogaerts begin november 1963 aan partij Geens acht biggen verkocht die aangetast waren door de varkenspest, feit dat de verkoopster nochtans niet kende vermits het slechts later door de veearts kon vastgesteld worden; dat partij Geens deze varkens, samen met 37 anderen aan partij Bols verkocht, wat tot gevolg had dat de 45 dieren werden besmet en in de stal van partij Bols omkwamen;

Overwegende dat artikel 1 van de wet van 25 augustus 1885 over de koopvernietigende gebreken uitdrukkelijk bepaalt dat alleen de ziekten of gebreken die door de regering zullen aangeduid worden, aanleiding zullen kunnen geven tot het instellen van de vordering die bij artikel 1641 van het Burgerlijk Wetboek wordt voorzien;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit de dato 31 mei 1951 deze wet heeft aangevuld en uitdrukkelijk de ziekten heeft bepaald die als koopvernietigende gebreken moesten aangezien worden, inzake verkoop van dieren;

dat de varkenspest bij voormeld besluit niet wordt voorzien;

dat artikel 1641 en volgende artikels die naar het eerste verwijzen derhalve ter zake niet toepasselijk zijn;

Overwegende dat de dieren die aangetast zijn door besmettelijke ziekten buiten de handel staan en het voorwerp niet kunnen uitmaken van een verkoping (De Page, B. IV, nr. 79; Laurent, B. XXIV, nr. 94; Cass.

26-10-1899, Pas. 1900, I, 18); dat een verkoping van dergelijke dieren aangetast is door volstreekte nietigheid omdat het verbod gesteund gaat op het openbaar belang (De Page, id., nr. 80); dat het gevolg van een dergelijke nietigheid hierin bestaat dat partijen dienen te worden hersteld in de staat waarin zij zich vóór het sluiten van de overeenkomst bevonden (De Page, B. I, nr. 99, B. III, nrs. 777 en 815);

Overwegende dat partij Bogaerts derhalve dient te worden veroordeeld na ongeldig verklaring van de verkoop, tot terugbetaling van de som van 8.800 frank die zij ontvangen heeft, terwijl partij Bols evengoed als partij Geens tot geen teruggave der dieren kunnen veroordeeld worden vermits deze omkwamen;

Overwegende dat partijen Geens en Bols ten onrechte beweren dat de eerste rechter met reden partij Bogaerts heeft veroordeeld tot betaling van de prijs der 45 varkens en bovendien tot betaling van schadevergoeding;

Overwegende immers dat artikel 1646 door de eerste rechter ingeroepen ter zake niet toepasselijk is omdat, zoals hierboven gezegd, de varkenspest geen koopvernietigend gebrek is en dat de wetgever gans het domein van de vrijwaring tegen verborgen gebreken bij de verkoop van huisdieren onttrokken heeft aan het gemeen recht (zie studie Christiaens, R.W. 1951-1952, kol. 1920);

dat bovendien art. 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek ter zake evenmin toepasselijk zijn vermits deze artikels een fout veronderstellen die ter zake in hoofde van partij Bogaerts niet blijkt te hebben bestaan of die in ieder geval niet bewezen is;

Overwegende dat de eerste rechter zich vergist heeft toen hij partij Bogaerts rechtstreeks veroordeelde tot betaling aan partij Bols van de som die hij bepaalde;

dat bij gebreke aan enig rechtsverband tussen partijen Bols en partij Bogaerts deze veroordeling niet gewettigd was;

dat partij Bols integendeel de verschuldigde vergoeding aan partij Geens moet betalen terwijl deze laatste voor deze veroordeling door partij Bogaerts dient te worden gevrijwaard;

Overwegende dat het incidenteel beroep door partij Bols ingesteld derhalve gegrond voorkomt wat de hervorming betreft van het bestreden vonnis aangaande deze beschikking.

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende,

Ontvangt het beroep van partij Bogaerts en het incidenteel beroep van partij Bols;

Doet het bestreden vonnis te niet in zijn geheel;

Wijzigende en beslissende zoals de eerste rechter had moeten beslissen, veroordeelt partij Bols aan partij Geens de som te betalen van 8.800 fr. met de gerechtelijke interesten;

Veroordeelt partij Bogaerts partij Geens te vrijwaren wegens deze veroordeling in hoofdsom en interest;

Verklaart ongegrond de rechtstreekse eis in schadevergoeding die door partij Geens tegen partij Bogaerts was ingesteld;

Veroordeelt ieder der partijen tot 1/3 van al de kosten.

NOOT. — 1. Zie F. Vranken, A.P.R., Tw. *Koopvernietigende gebreken (huisdieren)*, nr. 131; 2. Zie F. Vranken, op. cit., nrs. 314-330; 3. Vergelijk De Page, II, nr. 830 met verwijzingen aldaar.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

2 juni 1965.

Voorzitter : M. Frère.
 Rechters : M.M. Meers en Toppet.
 O.M. : M. Noelmans.
 Advocaten : Mrs. J. Peeters en F. Verberne.

Burgerlijke partij. — Deskundige. — Kosten.

Als uit het deskundig verslag blijkt dat de burgerlijke partij lichtzinnig om de aanstelling van een deskundige heeft verzocht, dienen de kosten van de expertise door de burgerlijke partij te worden gedragen.

Dottermans t./ Teuwen.

Gelet op het beroep ingeslagen door beklagde Teuwen op burgerlijk gebied tegen het vonnis op tegenspraak uitgesproken door de Politie rechtbank van het Kanton Maaseik;

Overwegende dat dit beroep tijdig en in de vereiste vorm aangetekend werd en derhalve ontvankelijk is; Overwegende dat de eerste rechter beklagde ten onrechte veroordeelde tot de kosten van expertise;

Overwegende dat de burgerlijke partij op het ogenblik van haar stelling de aanduiding van een geneesheer deskundige met de gebruikelijke opdracht vroeg, niettegenstaande deze zelfde burgerlijke partij een attest van haar eigen geneesheer voorbracht waaruit bleek dat de kwetsuur reeds bestond van vóór het ongeval;

Overwegende dat het vonnis dd. 10.11.64 een provisie aan de burgerlijke partij toekende (5.000 fr.) en Dr. Berghs als expert aanstelde;

Overwegende dat dit vonnis in kracht van gewijsde getreden is zodat er op de toewijzing van de provisie niet meer kan worden teruggekomen en dit bedrag aan de burgerlijke partij verworven blijft;

Overwegende dat het deskundig verslag uitgewezen heeft dat er geen blijvende invaliditeit aanwezig was;

Overwegende dat de burgerlijke partij dan ook lichtzinnig om de aanstelling van een deskundige verzocht;

Overwegende dat de kosten welke hieruit voortspruiten dan ook door de burgerlijke partij, die deze voorgeschieden heeft, dienen gedragen te worden; (Braas Procédure Pénale T. II blz. 554 nummer 629 en voetnota);

Overwegende dat het beroep dan ook gegrond voorkomt;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank zetelende in graad van beroep, uitspraak doende op tegenspraak;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Vernietigt het vonnis waartegen beroep;

Verklaart de eis der burgerlijke partij ontvankelijk doch ongegrond, en laat de kosten der expertise ten hare laste.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

2de Kamer. — 30 maart 1965.

Voorzitter : M. Pexsters.
 Rechters : M.M. Strauven en Van Coppenolle.
 O.M. : M. Moens.
 Advocaat : Mr. Spaas.

1. Bevoegdheid « razione loci ».

2. Art. 496 Strafwetboek. — Doen afnemen of afleveren, geen begrip van « dwang ». — Sneeuwbalactie : toepassing van art. 496 van het Strafwetboek. — Listige kunstgrepen : eenzijdige voorstelling van een sneeuwbalactie aan het publiek.

1. Indien een gedeelte van een misdrijf gepleegd wordt in een rechterlijk arrondissement, is de Correctionele Rechtbank van dit arrondissement bevoegd om van het gehele misdrijf kennis te nemen.

2. De vermeldingen « doen afgeven of afleveren » die voorkomen in art. 496 van het Strafwetboek houden niet het begrip van uitoefening van « dwang » in. De zogenaamde « sneeuwbalactie » of « schakelactie » aan het publiek « ten einde deelname » voorgesteld, wanneer zij niet in haar geheel wordt toegelicht, vormt een inbreuk betoogd door art. 496 van het Strafwetboek en dient te worden gerangschikt onder de « listige kunstgrepen » in voormeld artikel vermeld.

O.M. t./ V.

Overwegende dat verdachte in betichting werd gesteld ingevolge artikel 496 van het Strafwetboek op grond van de inrichting van een zogenaamde « sneeuwbalactie » waardoor meerdere niet vereenzelvigde personen geldsommen aan betichte hebben afgegeven, die door dit feit zijn eigendom zijn geworden;

Overwegende dat betichte aan het publiek in België door middel van een gedrukt formulier liet weten dat er 24.900 fr. kon verdiend worden door deel te nemen aan de schakelactie en hiervoor 25 fr. diende gestort per internationale postwissel zo gezegd « voor administratiekosten enz. »;

Overwegende dat er vervolgens per postwissel behoorde overgemaakt te worden aan de op het deelnameformulier achter A), B), C) en D) vermelde namen de daarbij vermelde bedragen waarvoor de opvolgers aan de belanghebbende inschrijver postwissels zouden overmaken; dat de door belanghebbende inschrijver ingevulde deelnameformulieren te zamen met de stortingsbewijzen van de postwissels aan « Euro-Post », Postbus 4053 Amsterdam moesten worden overgemaakt en dan Euro-Post vijf nieuwe formulieren zou afzenden waarop naam van de belanghebbende inschrijver achter « D » werd geplaatst;

Overwegende dat na deze verhandelingen deze formulieren aan nieuwe deelnemers moesten overgemaakt worden, die dan op hun beurt weer dezelfde handelwijze zouden volgen als de belanghebbende oorspronkelijke inschrijvers;

Overwegende dat op deze wijze dan de mogelijkheid zou bestaan 24.900 fr. per postwissel te ontvangen door het opschuiven naar boven door de naam van de oorspronkelijke inschrijver wiens naam als volgt op de formulieren vermeld zou komen staan :

achter D)	5 ×	is	5 × 15 fr. =	75 fr.
achter C)	5 × 5	is	25 × 18 fr. =	450 fr.
achter B)	5 × 5 × 5	is	125 × 20 fr. =	2.500 fr.
achter A)	5 × 5 × 5 × 5	is	625 × 35 fr. =	21.875 fr.

dat voor deze som te ontvangen de belanghebbende

maar 113 fr. + postwissel en portokosten zou hebben uit te geven;

Overwegende dat blijkt uit een schrijven van het Ministerie van Posterijen, Telegraaf en Telefoon van 8 december 1964 dat in een aantal postkantoren namelijk As, Bree en Hasselt een belangrijke aantal postwissels verzonden werd als gevolg van de hierboven omschreven « sneeuwbalactie »;

Overwegende dat derhalve zo deze actie onder toepassing valt van artikel 496 van het Strafwetboek alleszins de rechtbank bevoegd is « ratione loci » vermits een gedeelte van het misdrijf plaatsgreep in het rechterlijk arrondissement Hasselt en ingevolge de eenheid van rechtspleging en vervolging deze bevoegdheid dient te worden weerhouden (zie A. Marchal, et J.P. Jaspar, Droit Criminel. Traité théorique et pratique, Tome I, nr. 28);

Overwegende dat de zinsnede van art. 496 van het Strafwetboek: « ... te hebben doen afgeven of afleveren » niet het begrip van uitoefening van « dwang » door betichte inhoudt opdat dit artikel van toepassing zou zijn, en de elementen er van niet mogen verward worden, zoals betichte het in zijn besluiten voorhoudt, met afpersing op grond van artikel 470 van het Strafwetboek;

Overwegende dat betichte de materialiteit der feiten van de schakelaktie zoals voormeld niet ontkent maar beweert dat deze onderneming niet onder toepassing valt van artikel 496 van het strafwetboek;

Overwegende dat bij een mathematische berekening, die op het eerste zicht aan het publiek ontsnapt, het vaststaat dat op een gegeven ogenblik de « schakel » onvermijdelijk zal onderbroken worden en de laatste deelnemers niets zullen ontvangen, gelet op de fabuleuse eindsom terwijl er verder vereist wordt dat « al » de deelnemers het spel tot het einde toe zullen volgen en regelmatig hun toegezonden formulieren aan andere deelnemers zullen doorzenden alhoewel zij hiertoe geen enkele verplichting hebben op zich genomen;

Overwegende dat hierin juist de listige kunstgrepen van betichte bestaan dat hij de door hem ingerichte schakelaktie eenzijdig aan het publiek heeft voorgesteld zonder te gewagen van het feit van de uiteindelijke onderbreking van de schakel zodat de laatste deelnemers niets zullen ontvangen en de door hen afgedragen sommen zullen verliezen en dit het geval ook zal zijn wanneer een van de deelnemers waaraan formulieren toekwamen deze niet verder doorzond, zodat het krediet dat sommige inschrijvers meenden te hebben denkbeeldig is; (zie Revue du Droit Pénal et de Criminologie 1951, p. 1974 « Chronique des Parquets. Les Ventes en boules de neige par Tollebeecx, Substitut »);

Overwegende dat een speciaal wetsontwerp tot betuiging van het « sneeuwbal-systeem » werd ingediend en toegelicht bij de Senaat van België in zijn vergadering van 16 juli 1962; dat er echter op dit punt nooit een wet is tot stand gekomen; dat echter om de redenen hierboven vermeld dit systeem reeds betuigd wordt door het strafwetboek; dat inderdaad « de bedrieglijke handeling » kan samengesteld zijn uit vele feiten waarvan elk afzonderlijk slechts een bestanddeel is van die handeling en derhalve er al de kenmerken niet van moet vertonen (Cassatie, 5 maart 1951, Pas. 1951, I, 451); dat anderzijds overdrijvingen, zo zij vergezeld gaan van een daad of een handeling die, zoals in het betrokken geval, bestemd is om ze als geloofwaardig te doen aannemen, onder toepassing vallen van art. 496 van het Strafwetboek (zie Nijpels et Servais, Code Pénal Interprété, art. 496, nr. 22);

Overwegende dat aan betichte de overhandiging van gelden gebeurde; dat hij dit niet ontkent en bijgevolg

het wanbedrijf van oplichting zoals omschreven in de dagvaarding voltooid is zij het ook dat er fondsen werden gebruikt door betichte voor caritatieve doeleinden (Cass. 21 juni 1954, Pas. 1954, I, 906);

Gezien de hiernavolgende artikelen door de heer voorzitter ter zitting aangeduid (...).

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 7 februari 1966.

Voorzitter: M. Ocket.

Referendaris: M. Quanjar.

Advocaten: Mrs. A. Vaes en Collard.

Bevrachting. — Beding « One safe port between Antwerp and Hamburg ». — Betekenis. — Beding « always afloat ». — Toepassing van beide bedingen. — Beding « free in & out ». — Toepassing.

In de bevrachtingsovereenkomst was de lossingshaven aangeduid met het beding « one safe port between Antwerp and Hamburg both included »; tevens werd bedongen dat het schip « always afloat » zou zijn. Het schip liep de haven van Antwerpen binnen en werd naar de ligplaats gesleept waar het 34 à 54 cm. water onder de boeg had; ter plaatse was de bodem hard; terwijl het schip nog vaart had, wierp het zijn bakboordboeganker uit, en liep over het anker, waardoor de bodem werd opengescheurd.

Het beding « one safe port between Antwerp and Hamburg both included » betekent niet dat partijen van eerst af zonder meer Antwerpen en Hamburg als veilige havens hebben aanvaard.

« Safe port » betekent dat de haven voor het bevrachte schip de nodige veiligheid moet bieden om zonder schade de haven binnen te varen, te lossen en uit te varen, dit alles onder voorwaarde van inachtneming van de normale normen van goede zeesman-schap en voorzichtigheid.

In de gegeven omstandigheden heeft de kapitein die normen niet in acht genomen: hij mocht er wel op vertrouwen dat het schip « always afloat » zou zijn, maar niet dat het onbeperkt water onder de kiel zou hebben of dat de bodem zacht zou zijn. De bevrachter kan mitsdien niet aansprakelijk worden gesteld voor de door het ongeval van het schip veroorzaakte schade.

De eigenaar kan evenmin betaling eisen van bijzondere lossingskosten en overligdagen, noch op grond van het « safe port » beding, noch op grond van het « free in & out » beding. Dit laatste beding legt immers de lossingskosten ten laste van de bevrachter voor zover het schip in normale lossingsomstandigheden ter beschikking wordt gelegd.

Trelleborg t./ Garnac e.a.

&

Van Bree e.a. t./ Trelleborg.

Tanker « Brahehus »

Gezien de geregistreerde inleidende dagvaarding dd. 16-4-1965, ingeschreven op de A.R. onder nr. 53.130;

Overwegende dat deze eis ertoe strekt eerste verweerster te horen veroordelen om aan eiseres te betalen de som van 2.489.133 frank en verder eerste verweerster samen met verweersters sub 2 en 7 of eerste verweerster alleen of verweerster sub 2 tot 7 ieder voor hun deel te horen veroordelen om aan eiseres te betalen de som van 2.841.393 frank al deze hoofdsom-

men vermeerderd met de verwijlntresten vanaf 2 december 1965, de gerechtelijke intresten en de kosten;

Gezien de geregistreerde inleidende dagvaarding dd. 16-4-1965, ingeschreven op de A.R. onder nr. 53.149;

Overwegende dat deze eis ertoe strekt om verweerster te horen veroordelen om aan eisers te betalen, de betaling aan een hunner gedaan zijnde bevrijdend zijnde ten opzichte van de andere, de som van 250.000 frank te vermeerderen of te verminderen in de loop van het geding en met de verwijlntresten vanaf 2-12-1963, de gerechtelijke intresten en de kosten;

Gezien het regelmatig neergelegd verslag van de heer Theunen, tribunaal expert, lid van de nautische commissie bij deze rechtbank;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten zoals door de respectievelijke raadslieden uiteengezet en neergelegd ter zittingen van 10-1-1966 en 24-1-1966;

Overwegende dat partijen om de samenvoeging van beide zaken verzoeken en dergelijke samenvoeging nuttig en noodzakelijk voorkomt voor een regelmatige en billijke rechtsbedeling, daar beide zaken én in rechte én in feite verknocht zijn;

Ten aanzien van de feiten.

Overwegende dat de feiten zich als volgt hebben voorgedaan :

— op 21 augustus 1963 werd een bevrachtingsovereenkomst afgesloten betreffende de tanker Brahehus tussen de eigenaars Trelleborg Anfartys A.B. en de bevrachters Garnac Grain C^o Inc. voor vervoer van een volle lading granen;

— het betreft hier een « Form C Adopted 1913 » en « Approved Baltimore Berth grain charter party-steamer » met o.a. als bijzondere, dactylografisch aangebrachte clausules;

a) voor de ladingshaven « one safe port U.S. Gulf (New Orleans and Destrehan counting as one port) »;

b) voor de lossingshaven : « one safe port between Antwerp and Hamburg both included »;

c) (gedrukt) and deliver the same (gedactylograferd) always afloat...

d) « vessel to be consigned to Owners agents at port(s) of loading and port(s) of discharge » (cl. 14);

e) « P.I.O. »;

f) « Charterers to appoint and pay stevedors at port(s) of loading and port(s) of discharge ».

— voor de lossing werd Antwerpen aangeduid, waar het schip aankwam op 2-12-1963 te 6.30 u. en aan boei N° 117 aanlegde te 11 u.;

— de ligplaats werd aangevraagd aan de bevoegde havendiensten op 30-1-1963 door de Agence Maritime Sasse, agenten van de scheepseigenaars;

Desbetreffend valt op te merken :

— dat de aanvraag de diepgang van het schip niet aangeeft;

— dat Sasse wel op 30-11-1963 aan de kapitein telexteert dat boei 117 aangeduid werd onder voorwaarde dat de diepgang niet meer dan 33 voet zou zijn;

— dat het praaibriefje als grootste diepgang 32 voet aangeeft;

Bij aankomst van de Brahehus ter hoogte van boei 117 lagen daar volgende schepen :

a) de Cie Bröving met achterschip aan boei 109 en vertuid op beide boegankers in de richting van boei 117;

b) de Lena met achterschip aan boei 119 en vertuid op beide boegankers, licht bakboord gebekt, en liggende in de richting van boei 117;

— de Brahehus werd mede gesleept door twee togers nl. nrs. 45 en 46 en had een loods aan boord;

— de Brahehus heeft het bakboordboeganker gewor-

pen en in deze plaats voorbij gelopen ; de tribunaal-expert is formeel, en partijen betwisten dit niet, om te constateren dat het schip de eigen bodem bij centertank 1 aan bakboord heeft opengescheurd bij het overvaren van dit bakboordanker; na verscheidene pogingen is het schip aan boei 117 gemeerd;

— bij het openen van de tankdeksels werd geconstateerd dat water aanwezig was in centertank nr. 1 en nr. 5. Niemand realiseerde zich wat hiervan de oorzaak kon zijn.

De ontstane scheur werd eerst na onderzoek door duikers ontdekt, en de expert kon hiervan de oorzaak bepalen na onderzoek der concordante gegevens in de verschillende getuigenverklaringen en materiële elementen;

— de expert geeft als oorzaken van de schade :

a) voor water in de centertank 1 : de kwetsieuze scheur door eigen bakboordanker veroorzaakt; alle goederen waren daar volledig beschadigd;

b) voor water in centertank 5 : door defectueus afsluiten der ventielen aan centertank 5 en langs een scheur in een pijp van die hoofdlaadlijnpip, gelegen in centertank 5, drong water in centertank 5 en beschadigde daar gedeeltelijk de goederen (tekst van het expertise-rapport);

— het schadegeval maakte het noodzakelijk de goederen te lossen langs hiervoor te maken openingen in de scheepswand en zijtanks, waardoor aanzienlijke bijkomende kosten wegens uit te voeren werken en overlidagen ontstonden;

Ten aanzien van het recht.

Overwegende dat dit schadegeval aanleiding is voor drie vorderingen :

a) vanwege de scheepseigenaar (A.R. 53.130)

1° tegen de bevrachter : in betaling van de vergoeding van 2.480.133 frank wegens zijn contractuele fout nl. de aanduiding van een lossingshaven, die niet voldoet aan de bedingen « safe port » en « always afloat », uitdrukkelijk voorzien in de Charter-partij;

2° tegen de bevrachter en de dragers der cognossementen in betaling van de som van 2.841.393 frank zijnde bijzondere onkosten van lossing en overlidagen, op grond van de contractuele F.I.O.-clausule;

b) vanwege de dragers der cognossementen (A.R. 53.149)

tegen de scheepseigenaars in betaling van de tegenwaarde in B. fr. van de som van \$ 5.467,21 wegens contractuele verantwoordelijkheid voor de schade, ontstaan aan de goederen in centertank nr. 5;

A. Vordering van de scheepseigenaar.

1. *Op grond van contractuele fout in verband met de clausules : « safe port » en « always afloat » :*

a) Overwegende dat, opdat dergelijke eis gegrond zou kunnen zijn de eigenaar, eiseres, moet bewijzen dat de bevrachter, verweerster, een contractuele fout gepleegd heeft;

dat dergelijk bewijst, casu quo, niet geleverd wordt door het feit dat het schip, ter hoogte van de toegewezen ligplaats, schade opgelopen heeft, door over zijn eigen bakboordboeganker te varen;

dat dit feit andere oorzaken kan hebben dan de fout van de bevrachter, en zich zeker ook kan voordoen, wanneer een « safe port » aangeduid is;

b) Overwegende dat anderzijds de bevrachter zijn contractuele aansprakelijkheid ten onrechte tracht af te wijzen door op te merken dat de charterclausule

luit: «one safe port between Antwerp and Hamburg, both included» wat volgens hem zou betekenen dat partijen ab initio accoord waren dat Antwerpen en Hamburg zelf als «safe port» aanvaard werden;

Overwegende dat de aanduiding van de beide havens als geografische begrenzing moeten beschouwd worden, van de werkelijke bestemmingszone, die niet tussen beide ligt, maar een strook bestrijkt waarin beide begrepen zijn;

dat dergelijke bedoeling van partijen duidelijk resulteert uit het feit dat de bevrachtingsovereenkomst afgesloten werd in augustus 1963 voor lading in november 1963 wat de aankomst normaal situeert einde november, begin december 1963;

Dat in augustus partijen niet met voldoende zekerheid konden voorzien of Antwerpen en zeker Hamburg in december voldoende veiligheid zouden bieden bijv. in verband met ijsvorming in de haven;

dat de bevrachting juist daarom de vrijheid en verplichting behoudt: «one safe port» aan te duiden, rekening houdend met de concrete toestand op een ogenblik dat het schip de bestemmingszone nadert;

dat de gebruikelijke clause slechts op die wijze mag geïnterpreteerd worden en geenszins kan betekenen dat accoord bestond over het «safe port» — karakter van Antwerpen of Hamburg;

c) Overwegende dat de term «safe port» in de bevrachtingsovereenkomst geen absoluut en abstract karakter heeft maar wel een relatief en concreet;

dat hij betekent dat de aangeduide lossingshaven voor het bevrachte schip in de periode van lossing, mits inachtneming van de normale normen van goede zeemanschap en voorzichtigheid de nodige veiligheid biedt om zonder schade de haven in te varen en er de lossing te laten uitvoeren en de haven uit te varen;

dat de veiligheid van de haven dus relatief moet onderzocht worden in functie van:

1° het schip nl. het bevrachte schip;

2° de manoeuvres:

- invaren van geladen schip in haven,
- aanleggen aan ligplaats,
- lossing van schip,
- uitvaren van gelost schip, o.a. bijv. in verband met vermindering van diepgang en hogere ligging op water,

3° het tijdstip van de lossing, nl.

- natuurlijke gevaren als ijs en storm,
- politieke gevaren als oorlog en revolutie;

Overwegende dat niet de absolute waarde van één dezer elementen afzonderlijk van belang is, maar wel hun relatieve waarde in de combinatie van element sub 1° met een element sub 2° en sub 3°;

dat de onveiligheid niet het gevolg mag zijn van de toestand van het schip of de fout van de bemanning;

Overwegende dat deze clause niet voor gevolg heeft dat de bevrachter een deel van de risico's van de werkelijke maritieme exploitatie ten laste neemt, doch enkel dat hij de risico's, verbonden aan de eigen toestand van de lossingshaven op een bepaald tijdstip aanvaardt, in verband met het bevrachte schip;

dat de eigenaar zelf drager blijft van de risico's verbonden aan de toestand van het schip en de kwaliteit van de bemanning; dat dit laatste risico zeker op hem blijft rusten wegens ontbreken van «employment clause»;

d) Overwegende dat de clause «always afloat» betekent dat het schip steeds voldoende water onder de kiel moet hebben en dus wegens de tij of veranderlijk waterpeil nooit vast aan de grond mag komen te liggen;

e) Overwegende dat, waar de verplichtingen van de

bevrachter, na interpretatie der clauses, vaststaan, thans moet onderzocht worden of bewezen is dat hij deze verplichtingen slecht uitgevoerd heeft, d.w.z. of hij in dit verband een contractuele fout begaan heeft;

Overwegende dat de scheepseigenaar niet betwist dat het bevrachte schip in december 1963, zonder moeilijkheden de haven van Antwerpen veilig kon binnenvaren en de nabijheid van de aangewezen ligplaats, boei 117 veilig kon bereiken;

dat de scheepseigenaar enkel aanvoert dat de haven van Antwerpen niet als veilig kan beschouwd worden omdat de Brahehus over niet genoeg water onder zijn kiel beschikte en bij de manoeuvres voor het aanleggen, zonder gevaar, zijn bakboordboeganker te kunnen werpen en overvaren;

dat volgens hem casu quo de relatieve onveiligheid gelegen is in het feit dat hem boei 117 als ligplaats werd aangewezen onder voorwaarde dat de diepgang van het schip 33 voet niet overtrof, terwijl de bodem ter plaatse hard was en elk uitgeworpen anker daarop moest blijven liggen en zodoende een gevaar uitmaakte, zelfs voor een schip met minder diepgang, gezien de diepte van het dok ter plaatse hoogstens de 33 voet benadert;

Overwegende dat in dit verband nuttig is te wijzen op drie feiten:

1° De Agence Maritime Sasse heeft wel per telex aan de kapitein gemeld dat boei 117 als ligplaats aangeduid was mits de diepgang 33 voet niet overschreed, maar uit geen enkel stuk blijkt dat de havendiensten deze limiet aanvaard hebben;

2° de kapitein heeft op 2-12-1963 schriftelijk toelating gevraagd om de dokken in te varen met aangifte van een maximum diepgang van 32 voet; uit het expertise-rapport (pag. 32) blijkt dat de diepgang op 2-12-1963 te 8.15 u. was: voor 31'1" en achter 32'6" (cfr. ook besluiten eiseres pag. 3);

3° het schip heeft tot op de plaats, waar het zijn ankers geworpen heeft, steeds 34 à 54 cm. water onder de kiel gehad (cfr. expertise-rapport, pag. 25);

f) Overwegende dat uit het voorgaande blijkt dat de Brahehus steeds voldoende water onder de kiel heeft gehad om veilig ter hoogte van boei 117 te komen; dat er ook bij het aanleggen aan deze boei geen enkel gevaar bestond zolang de ankers niet ontijdig worden uitgeworpen, minstens zolang zij niet werden overvaren;

dat inderdaad in dit laatste geval de hardheid van de bodem het anker belette ten dele in de grond weg te zinken, zodat door het weinig water onder de kiel en de hoogte van het anker, het schip dit anker moest raken;

Overwegende echter dat deze laatste mogelijkheid, dit potentiële gevaar niet kan beschouwd worden als een onveiligheid van de haven zelf;

Overwegende dat de regels van de goede zeemanschap eisen dat de kapitein de nodige voorzichtigheid aan de dag legt;

dat hij, waar hem met maximum diepgang van 32 voet toegelaten wordt het dok in te varen, wel mag aannemen dat het schip «always afloat» zal zijn, maar niet mag denken dat hij nog onbepaald water onder de kiel heeft of dat de dokbodem zacht is;

dat hij daarom een loods aan boord neemt, om van de juiste plaatselijke toestand op de hoogte te zijn;

dat hij bij het manoeuvreren zich rekenschap moet geven van de mogelijke gevolgen van zijn daden;

Overwegende, dat mits inachtneming van de nodige voorzichtigheid, het schip zonder schade de ligplaats kon bereiken;

dat de kapitein, zeker, hoewel dit niet wenselijk en zeker niet noodzakelijk was, gezien de hulp van beide sleepers, zijn bakboordboeganker mocht uitwerpen, maar

dat hij, wetende dat hij nog vaart vooruit had, het gevaar moest voorzien, dat hij over dit anker zou lopen, en derhalve zich eerst nuttig had moeten vergewissen of dit zonder raak mogelijk was;

Overwegende dat de clause « safe port » geenszins insluit dat de kapitein, aangestelde van de eigenaar, van elke voorzichtigheid ontheven wordt;

dat de verplichting « one safe port » aan te duiden, casu quo als uitgevoerd moet beschouwd worden, wanneer het normaal mogelijk was de ligplaats zonder gevaar te bereiken en er aan te leggen; dat dit, met de twee sleepers en de loods, en met de gegeven diepgang mogelijk was;

dat enkel de kapitein het wenselijk geacht heeft ontijdig en zelfs zonder noodzaak, gezien de aanwezigheid van twee sleepers, het kwestieuze anker te werpen; dat dit feit oorzaak is van de schade;

Overwegende dat dan ook geen contractuele fout in hoofde van bevrachter bewezen is, zodat dit deel van de eis ongegrond is;

2. Op grond van de clause « free in and out » :

Overwegende dat noch uit de dagvaarding, noch uit de besluiten, noch uit de pleidooien, noch uit de pleitnota met zekerheid is vast te stellen waarop de scheepseigenaar dit deel van zijn eis juist steunt;

dat hij enerzijds schijnt te beweren dat de bevrachter gehouden is tot het betalen van de bijzondere lossingskosten en overligdagen als vergoeding voor de schade door de eigenaar op dit vlak geleden door de contractuele fout (van uitvoering) van de bevrachter, d.w.z. het aanduiden van een niet « safe port »;

dat hij anderzijds schijnt te beweren dat zowel de bevrachter als de dragers der cognossemerten, aan wie volgens hem de termen van de charter party tegenstelbaar zijn, gehouden zijn deze kosten te betalen ingevolge de F.I.C. clause in de charter partij; dat dit betekent dat het hier niet gaat om betaling van schadevergoeding wegens wanuitvoering, maar wel om eis tot uitvoering van een contractuele verplichting;

dat het duidelijk is dat beide hypothesen totaal tegenstrijdig zijn met elkaar, als basis van de eis, hoewel zij praktisch tot een zelfde veroordeling zouden leiden;

dat beide hypothesen dienen onderzocht te worden.

a. Overwegende dat de bevrachter niet kan verantwoordelijk gesteld worden voor gezegde kosten op grond van wanuitvoering zijner contractuele verplichting, gezien zoals hoger sub I uitvoerig werd uiteengezet, de bevrachter geen contractuele fout kan worden ten laste gelegd;

dat, voor zover de eis hierop gesteund is, hij ongegrond dient te worden verklaard;

b. Overwegende dat de eigenaar vraagt dat bevrachter en dragers der cognossemerten tot betaling dezer kosten zouden veroordeeld worden in uitvoering van de F.I.C. clause;

dat hij deze bewering zonder meer affirmeert zonder zijn interpretatie van de gezegde clause te motiveren;

dat hij wel in pleidooi en pleitnota eenvoudig opmerkt dat immers de internationale rechtspraak steeds ten laste van de bevrachter legt de bijzondere lossingskosten wanneer het schip volledig geladen de aangeduide haven niet kan bereiken en eerst een gedeeltelijke overslag moet worden toegepast;

dat deze verwijzing immers niet dienstig is terzake daar deze internationale rechtspraak daar ook steunt op de contractuele fout, aanduiding van een niet te bereiken haven, en niet op de interpretatie van de clause F.I.C.; dat een contractuele fout hier hoger reeds uitgesloten werd;

Overwegende dat de clause de lossingskosten ten laste van de bevrachter legt voor zover het schip in normale lossingsomstandigheden ter beschikking wordt gelegd;

dat echter uit niets blijkt, en zeker niet uit internationale rechtspraak dat de bevrachter onder F.I.C. voorwaarden ook de lossingskosten zou moeten dragen in de mate dat deze door de fout van een scheepseigenaar verhoogd of veroorzaakt zijn;

dat casu quo de bijzondere kosten het gevolg zijn, niet van de contractuele fout van de bevrachter maar van de onverzichtigheid van de kapitein, aangestelde van de scheepseigenaar, en derhalve niet ten laste van de bevrachter of de dragers der cognossemerten kunnen gelegd worden;

dat ook dit deel van de eis ongegrond is;

B. Vordering van de dragers der cognossemerten :

Overwegende dat eisers hier vergoeding vragen voor de schade aan de goederen, die zich in centertank nr. 5 bevonden, gezien deze ontstaan zijn door de slechte staat van ventielen en pijpen in deze tank;

dat zij opwerpen dat de scheepseigenaar voor deze toestand van het schip geen ontlasting kan inroepen, en derhalve tot betaling der schade gehouden is;

Overwegende dat de scheepseigenaar zich gedraagt naar de wijsheid van de rechtbank en enkel de dollarcoers betwist;

Overwegende dat de stelling van eisers terzake gegrond is en de de zeevervoerder aansprakelijk dient gehouden voor de schade in centertank 5;

dat de tegenwaarde van de som in U.S.A. \$ gesteld, niet mag toegekend worden aan minimum 51 fr. doch enkel aan de hoogste coers op de dag der betaling;

Overwegende dat de eis, zo herleid, gegrond is;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

maakt melding van de toepassing van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935;

rechtdoende op tegenspraak, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende voegt de eisen A.R. nr. 53.130 en 53.149 samen;

rechtdoende op eis nr. 53.130, verklaart deze in elk zijner onderdelen ongegrond en wijst eiseres ervan af; legt de kosten ten hare laste;

rechtdoende op de eis nr. 53.149

verklaart deze gegrond en veroordeelt verweerster om aan eiseres te betalen, zeggende dat de betaling aan één hunner gedaan zijnde bevrijdend zal zijn tegenover de andere eisers, de tegenwaarde in Belgische franks aan de hoogste coers op de dag der betaling, van de som van 5.467,21 U.S.A. dollars vermeerderd met de verwijlrenten vanaf 2 december 1963 tot 16 april 1965 en de gerechtelijke intresten sedertdien.

verwijst verweerster in de kosten van het geding.

Legt de kosten van de expertise ten laste van verweerster, de Zweedse Vennootschap Trelleborgs Angfartygs Aktiebolag Trelleborg.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BOEKBESPREKING

Mr. J.M. Van Bemmelen: Ons Strafrecht II. - Het formele strafrecht en het penitentiaire recht. - Haarlem, Tjeenk Willink, 1965, 225 f.

In ons nummer van 20 februari (kol. 1276) hadden wij pas de bijzondere verdiensten onderstreept van het eerste deel van dit synthetisch werk van Prof. Van Bemmelen over het Nederlands strafrecht, wanneer reeds heden het tweede deel van de pers is gekomen. Het is te hopen dat deze tweede druk van dit uitstekend boek de belangstelling zal vinden die hij zozeer verdient.

Dit tweede deel bevat twee hoofdstukken, respectievelijk gewijd aan het formele strafrecht en aan het penitentiaire recht.

Het is merkwaardig hoe de auteur op het gebied van de strafvordering het essentiële weet in het licht te stellen en een duidelijke lijn weet te trekken in de onwikkeling der instellingen. Verwijzen wij hier vooral naar zijn uiteenzetting betreffende het politiewezen.

Van het gerechtelijk vooronderzoek en de vervolging wordt een klaar beeld geschetst, waarin voortdurend treffende details de aandacht vestigen, zonder dat het geheel aan eenheid verliest.

Bij de lectuur vallen duidelijk de verschillen op tussen de Nederlandse en de Belgische strafvordering en, al zijn de grote lijnen dezelfde, wordt de lezer voortdurend verrast door zoveel verschillen die zich in de details voordoen.

Wat het tweede gedeelte betreft, het penitentiaire recht, waar de wetenschappelijke opsporingen van de criminologie verweven worden met het strafrecht, is het werkje van evenveel betekenis voor België als voor Nederland. De oplossingen zijn wel verschillend, doch de problemen doen zich op dezelfde wijze voor en met de wetenschappelijke toelichtingen van de auteur zullen in België, in de eerste plaats onze studenten en verder de belangstellenden in brede kring, oneindig veel wetenswaardigheden vernemen die voor eigen land van grote betekenis zijn.

Het werkje van Prof. Van Bemmelen is er één zoals wij er voor ons land nog geen bezitten en uit de hier aangeboden overvloed zal men ten onzent heel wat belangrijks en nuttigs vernemen, ook voor ons eigen strafrecht.

De lectuur weze dan ook zeer warm aanbevolen.

René Victor.

Prof. Mr. J.L. Van Apeldoorn: Inleiding tot de studie van het Nederlands recht, 16e herziene druk Zwolle, Tjeenk Willink, 1966, 447 p.

Van de zeer bekende Inleiding tot de Studie van het Nederlandse Recht van Prof. Van Apeldoorn is thans een 16e herziene druk verschenen. In het Nederlands taalgebied gebeurt het slechts zeer zelden dat een wetenschappelijk werk een zo groot aantal oplagen beleeft.

De Inleiding van Van Apeldoorn verdient deze belangstelling ten zeerste, niet enkel voor de zakelijke uiteenzetting van de stof en de voortreffelijke indeling, maar vooral voor de zeer uitgebreide bibliografie die bij elk hoofdstuk wordt medegegeeld en die in de nieuwe editie tot de allerjongste geschriften is uitgebreid.

Het boek is even bruikbaar voor België als voor Nederland, daar de auteur zich steeds houdt aan de grote lijnen zodat de verschillen in de positieve wetgeving een slechts zeer geringe rol spelen.

Wie in de rechtswetenschap wordt ingeleid door middel van een boek zoals dit van Prof. Van Apeldoorn, kan steunen op een vaste basis. De documentatie die hier geboden wordt is een schat waaruit kan geput worden voor heel de verdere rechtsstudie.

Het lijdt geen twijfel dat het succes van dit boek nog ver van uitgeput is en dat het nog veel jaren onze juristen, niet minder in België dan in Nederland, op de meest betrouwbare wijze een veilige gids zal zijn op het uitgebreide veld der rechtswetenschap.

René Victor.

World Unfair Competition Law. An encyclopedia. - Edited by H.L. Pinner, Leiden, A.W. Sijthoff, Brussels, F. Larcier, 1965, 2 vol. 1008 p.

Het huis Larcier heeft op zich genomen in ons land te zorgen voor de verspreiding van de uitgebreide encyclopedie die samengesteld werd onder leiding van H.J. Pinner betreffende het mededingingsrecht in zijn huidige toestand.

Het werk bestaat uit twee lijvige delen waarin de tekst gedrukt werd over 2 kol. en bevat eerst een overzicht van heel de wetgeving, in alle landen van de wereld, betreffende de oneerlijke mededinging en het mededingingsrecht in het algemeen. Het werd samengesteld door de medewerking van de meest vooraanstaande specialisten die zich met dit zo actueel onderwerp hebben bezig gehouden in de verschillende landen.

Naast een grondige studie van de toestand in enkele landen afzonderlijk, wordt het internationaal regime besproken dat in de laatste jaren betreffende de ongeoorloofde mededinging, hoofdzakelijk in verband met de Europese Economische Gemeenschap, tot stand kwam.

Na deze algemene inleiding begint dan het encyclopedisch gedeelte waarin, bij elk trefwoord, voor elk land de bijzondere gegevens verstrekt worden, die van aard zijn een volledige inlichting op het stuk te bezorgen.

Elke mededeling, hoe gering van omvang ook, is door haar auteur ondertekend en aldus volkomen verantwoord. Het spreekt vanzelf dat aan de rechtspraak een zeer groot gedeelte van het boek gewijd is en dat ook de rechtsliteratuur volledig vermeld wordt.

Voor al wie te maken heeft met de problemen van het mededingingsrecht in deze tijd is deze encyclopedie een onontbeerlijk werkinstrument.

Vermelden wij dat, wat België betreft, de hierna volgende auteurs regelmatig hun medewerking hebben verleend: Ph. Coppieters de Gibson; Jean Godfrin; Alfred Vander Haeghen; Laurent del Marmol; Ph. Monnoyer de Galland de Carnieres.

Het is van de grootste betekenis dat te midden van dit groeiend recht deze internationale encyclopedie een rustpunt vormt, waar de belangstellenden alles zullen vinden wat op deze dag van enige waarde is.

De twee lijvige delen die thans verschenen zijn zullen niet kunnen ontbreken op de studietafel van elk jurist die zich in mededingingsproblemen dient te verdiepen.

René Victor.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voordracht van de Heer Onderzoeksrechter E. Paternostre

Andermaal voerde een magistraat voor de Vlaamse Conferentie het woord, en waren het de advocaten, die de rol van aandachtig toelisterende partij vervulden.

In een boeiende uiteenzetting schetste de Heer Onderzoeksrechter E. Paternostre de juridische en administratieve structuur van het Rode Kruis, een instelling, die — hoezeer ten onrechte — bij de massa nog steeds niet de erkenning en waardering geniet, die zij verdient.

Henri Dunant legde in 1859 de grondslag van deze thans wereldomvattende organisatie. In 1863 kwam de kern van de administratieve structuur tot stand: te Genève werd een comité van vijf Zwitserse burgers met de overkoepelende organisatie belast, en ondertekenden twaalf landen de eerste Conventie van Genève.

Deze kern ontwikkelde zich tot het Internationale Rode Kruis-Comité, dat waakt over de toepassing der Internationale Conventies in de 160 aangesloten landen, teksten herziet en aanpast.

De Liga der Rode Kruis-verenigingen anderzijds is de federatie der nationale verenigingen. Zij treedt in eigen naam op of in samenwerking met deze laatste.

De internationale Rode Kruis-conferenties vormen de schakels tussen het Rode Kruis-Comité en de Liga.

In ons land bestaat het Rode Kruis sinds 1864.

Op nationaal vlak berust de hoogste leiding bij de Algemene Raad. Het Centrale Directiecomité neemt het beheer waar en oefent toezicht uit op de provinciale en plaatselijke comités, wat een veelomvattende taak is, daar het Rode Kruis — om een doelmatige werking te kunnen verzekeren — zeer gedecentraliseerd is opgevat.

Het belangrijkste principe, door het Rode Kruis steeds gehuldigd, is zijn onafhankelijkheid, wat ook tot gevolg heeft dat geen subsidies van overheidswege worden toegekend. Het Rode Kruis leeft in België van giften, vergoedingen voor zekere diensten, en de lidgelden van de 180.000 leden. Vooral nochtans van dat ideaal van broederlijkheid, dat meteen de bestaansreden van de instelling uitmaakt.

De actie van het Rode Kruis is alomvattend; het treedt overal op, waar moet geholpen worden: door ambulancediensten, hulpposten langs de baan (ongeveer 7.000), een mobiele hulpcolonne voor brand, door uitlening van sanitair materieel, en langs de bloedtransfusiedienst, waarvan het belang en de noodzaak zich van jaar tot jaar opvallender manifesteren.

In dit verband werd voor het eerst in ons land een film vertoond, verwezenlijkt in opdracht van het Franse Ministerie van Volksgezondheid, in een spirituele, moderne en zeer sprekende vormgeving.

Uit de oorlogstijd, waarin het gesticht werd, behield het Rode Kruis zijn devies: «Inter arma caritas», een devies, dat ook in deze «vredestijd» van materialisme en harteloosheid uitermate zinvol blijft.

De uiteenzetting van de Heer Paternostre was een pleidooi voor caritas.

Zijn voorbeeld is caritas zelf.

Hopelijk blijven beide niet zonder navolging.

M.C.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voetbalwedstrijd Balies Amsterdam - Antwerpen

Vrijdag 25 februari voetbalde de gehandicapte ploeg van de Antwerpse Balie te Amsterdam tegen de Balie aldaar. Omstreeks 9.45 u. vertrokken, bereikten de bijna voltallige ploeg en supporterssschare, 3 in aantal, Amsterdam te 1.30 u.

Op het Rembrandtplein, enkele minuten na het afgesproken uur werden de speciaal ter gelegenheid per trein overgekomen legioenen sportieve voetbalfans, nl. Voorzitter A. Kinsbergen en adjunct P. Blanckaert, ontmoet. De speciaal voor deze gelegenheid ter beschikking gestelde wagen met hierin een niets ontziende en steeds achteruitziende organisator, reed ons dan voor naar het Olympisch stadion waar de gasten van over de Moerdijk met alle hartelijkheid werden ontvangen. Vandaar, langs de Amsterdamse grachten, bereikten we ongedeed de terreinen van A.F.C. waar ons eerst een voor voetballers zo onontbeerlijke lunch werd aangeboden. Te dezer gelegenheid heette de afgevaardigde van de Amsterdamse Balie de Antwerpse spelers en supporters voor de eerste keer welkom.

Het schijnt dat volgens de methode van het Hollandse I.P.R. de lex loci delicti toegepast wordt, terwijl elke Antwerpenaar in de waan verkeerde dat in gelijkaardige gevallen de lex loci contractus in casu Antwerpen — de doorslag geeft. Kortom, onder het waakzaam oog van een Nederlandse scheidsrechter, en bijgestaan door de zeer deskundige Vlaamse linesmen, de heren F. Maes en P. Blanckaert, begon dan de titanenstrijd tegen Oranje.

De Antwerpse ploeg speelde in volgende verjongde samenstelling:

De Roeck A.

Tobback H. Ferdinand K. De Wachter V. Peeters A.
Lambrechts Fr. Lernout L.
Verhaeghe P. Van den Bergh P. Collin F. De Neef W.

Na wat over en weer gestoei langs beide zijden, slaagde Oranje een eerste doelpunt langs rechtsout Stevens. Ongelooflijk tumult volgde hierop in de Vlaamse rangen. Even voor de rust echter gelukte het Collin F. de Hollandse confrater-keeper opzij te duwen en de stand weer in evenwicht te brengen. Reeds tijdens het nuttigen van de gebruikelijke thee tijdens de rust, bleek alras dat er koppen gingen vallen, al werd vooralsnog niemand met name vernoemd. Spoedig bleek echter dat de Oranjeploeg, in slankheid bijzonder bevoordeligd, zich tijdens de eerste helft vergalopeerd had. Antwerpen, soepel, snedig, oogstrelend voetballend, gelukte in vier opeenvolgende doelpunten, respectievelijk langs Collin (3X) en langs Fr. Lambrechts.

Toen de Belgische kampioenen daarna de zaken veilig achtten, gebeurde bijna het onmogelijk gewaande en scoorde de Nederlandse Post tweemaal, zodat de stand 3-5 werd. Even werd nog op de pedaal gedrukt, met als resultaat een eindstand 3-6 langs de onstuitbare F. Collin.

Een bezoek aan een Amsterdams industrie centrum zorgde dan voor de leerzame kant van de medaille. Speciaal hiervoor werd het alom geprezen «Heinekens» export-artikel uitgekozen. Verwelkomd door een afgevaardigde van de firma en nogmaals welkom geheten door een Nederlands confrater, gaf de Antwerpse Balie de Amsterdamse confraters een tweede lesje op één dag: nl. in het nuttigen van Heinekens-bieren.

Daarna werden we vergast op een Nederlandse oud-koloniale maaltijd in het restaurant «Peking», waar we voor de derde maal welkom werden geheten. Tijdens de daaropvolgende verbroedering in Benelux-verband, besloten de leden van Balie Sport Antwerpen eenparig de titel van ere-supporter toe te kennen aan confrater J. L. Somers, die bij wijze van dank een uiteenzetting ten beste gaf over het fenomeen «supporter». Voorzitter A. Kinsbergen, wetenschappelijke auteurs citerend, dankte de gastheren voor het prachtig onthaal en nodigde hen uit voor een revanche te Antwerpen.

Tijdens de terugreis, in een hoera-stemming, werd te Rotterdam nog even uitgestapt om een wetenschappelijke vergelijking te maken tussen Heineken en Stella.

Toen gans het gezelschap om 2 uur 's nachts te Antwerpen aankwam, ben ik ervan overtuigd dat de dag voor allen nog niet ten einde was en nog voortduurde tot in de vroege Antwerpse uurtjes.

Antoon Peeters.

Conférence du Jeune Barreau de Mons.

Op 18 maart a.s. zullen er aan de Balie te Mons grote feesten plaats hebben, ter gelegenheid van de vijfenzeventigste verjaring der stichting van de Conférence du Jeune Barreau.

De plechtige academische zitting, die zal plaats hebben in het Stadstheater te Mons, zal opgeluisterd worden door de aanwezigheid van Hunne Majesteiten de Koning en de Koningin.

Na de plechtige feestzitting wordt door de Heer Stafhouder der Balie en de Voorzitter van Conférence du Jeune Barreau een receptie aangeboden waarop Hunne Majesteiten eveneens zullen aanwezig zijn.

Wij wensen onze confraters uit Mons van harte geluk en verhoppen dat hun feestelijkheden schitterend zullen verlopen.

ERRATUM

In ons vorig nummer (kol. 1353) is, bij het drukken, voor het arrest nr. 11.365 van de Raad van State in zake Mercier t./ Belgische Staat, de datum van het arrest weggevalen. Onze lezers zullen deze datum, 29 juni 1965, wel ter plaatse willen invullen.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeente - jg. 1966, nr. 2 :

Van Naelten M., Vreemdelingeninwijking en gemeentelijk beleid. — Van Nierop M., Levend Nederland Nu : Niet zo, maar zo,

Nederlands Juristenblad - jg. 1966, nr. 10 :

Van Goethem J. A. J. M., Dertig jaar stempelvonnis I. — Kakebeeke-Van der Put M. A., Artikel 177 van het huidige B.W. en de daarvan voorgestelde vorm in het Ontwerp Invoeringswet Boek I van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Jansen op de Haar G. A., Nogmaals de voorlopige hechtenis. — IJff F., In dubio pro Deo? — Langemeijer G., Psychiatrisch-Juridisch gezelschap. — Rozemond J., De A.V. onvolledig en duister?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie - jg. 1966, nr. 4895 :

Nakken D. P. A., Kadastrale informaties (IV, slot). — van Eupen Th. H. A. M., Wijziging in het huwelijks-goederenregime van in het buitenland wonende Nederlanders.

Ars Aequi - jg. 1966, nr. 2 :

De Boer M. A. A., De adoptiewet en haar gevolgen in de praktijk.

Advokatenblad - jg. 1966, nr. 2 :

Verpaalen O. A. C., Ketelsteen. — Van Werkum H. D., Overzicht van de nieuwe belastingwetgeving II. — Hooffman J. C., Jonge Balie Amsterdam goed van start in 1966.

Arbitrale Rechtspraak - jg. 1966, nr. 540 :

Scheidsgerecht Comité van Graanhandelaren te Rotterdam. — Scheidsgerecht Ver. Ned. Exporteurs van Granen, Zaden en Peulvruchten te Rotterdam. — Scheidsgerecht Ned. Bond Oliën, Vetten en Oliezaden te Rotterdam. — Scheidsgerecht Vereeniging voor den Koffiehandel te Amsterdam. — Bindend Advies Raad van Arbitrage voor de Bouwbedrijven in Nederland. — Nederlands Arbitrage Instituut.

Journal des Tribunaux - jg. 1966, nr. 4523 :

Smolders Th. et Godfrin J., Chronique des droits intellectuels pour 1964.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat - jg. 1966, nr. 20907 à 20921 :

Rechtspraak.

Mouvement Communal - jg. 1966, nr. 2 :

Quintin J. M., Modifications de la législation sur la police de la circulation routière (suite et fin). — Hoeffler J., Note historique sur l'urbanisme en Belgique. — Ensteingeldoir J., Le pacte scolaire et l'enseignement communal. — Lemoire F., La laideur des cimetières d'autos.

Revue Juridique du Congo - jg. 1965, nr. 4 :

Vigneron R., La lésion en droit civil congolais, essai d'interprétation du Décret du 26 août 1959. — Buren R., L'usurpation de fonctions publiques en droit pénal congolais, commentaire de l'art. 123.

Bulletin van de E.E.G. - jg. 1966, nr. 2 :

De economische toestand van de Europese Economische Gemeenschap in 1965 en de vooruitzichten voor 1966.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs) - jg. 1966, nr. 9 :

Colomer A., La suppression du droit de jouissance de la communauté sur les biens propres des époux, ou : le danger d'innover. (Réflexions sur la loi du 13 juillet 1965.)

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger - jg. 1965, nr. 6 :

Starosciak J., Problèmes actuels de la science du droit administratif en Pologne. — Bataillier F., Les « beati possidentes » du droit administratif. — Bou-tard N., L'aviation postale.